

Democraat

06 | Rob Jetten en
Gerben-Jan Gerbrandy
**De wereld
verandert snel, dat
zie je in Europa**

13 | Lezen, kijken, luisteren
**De drie tips van...
Kajsa Ollongren**

18 | Onze inzet voor de Europese verkiezingen

Sterk Europa, voor Nederland.

EP24 verkiezingscampagne
**Hang onze
raamposter op!**

Democraat is het ledenmagazine van de politieke vereniging Democraten 66 (D66) en wordt verspreid onder al haar leden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van D66 worden verveelvoudigd.

De samenstelling en eindredactie van deze voorjaarseditie vonden plaats in de maanden februari en maart 2024 en kunnen eventueel door de actualiteit zijn ingehaald.

editie
Voorjaar 2024

eindredactie
Lonneke de Kroon
Kim de Boom

redactie
Bas Knijf
Carin Hereijgers
David Vos
Floris van der Valk
Jan Vincent Meertens
Jeroen Mooijman
Leonie Sellies
Marijn Hendriksen
Nina Sneijer
Pim Bakx
Stephan van Heusden

met medewerking van
Afke Groen
Jan Sinnige
Jasper Dekker
Jordy Kruse
Mark van Oosten
Thijs van Rens

beeld voorzijde
Martijn Beekman

ontwerp
Studio Kustwacht

druk
Senefelder Misset
Doetinchem B.V.

contact redactie
contact@dedemocraat.nl

ledeninformatie
Zie pagina 47



10 | Interview Kira Rudik
“De liberale familie is groter dan de Europese Unie”



14 | Kandidaat EP
Raquel García Hermida-van der Walle

INHOUDSOPGAVE

04 | Uitgelicht
Nieuws en informatie

06 | Interview
Rob Jetten en Gerben-Jan Gerbrandy

13 | Lezen | kijken | luisteren
De drie tips van... Kajsa Ollongren

18 | Kandidaat EP
Brigitte van den Berg

20 | Hoofdstema's
Europese verkiezingen

22 | Europese verkiezingen
Campagneleider Wieke Paulusma

24 | Een ode aan
Els Borst

26 | Europese verkiezingen
De Europese Unie, hoe zit het ook alweer?

28 | Interview
Michiel Scheffer

31 | Europese grenzen in beeld
Hans Leijtens

34 | Interview
Rianne Letschert

36 | Geef om en aan
D66

38 | Uitgelicht
Nieuwe ledendag

40 | Van de voorzitter
Victor Everhardt

42 | Whats-Appèleren
Met Tomáš Valášek

43 | VMS Essay
Nieuwe denkers over de toekomst van Europa

46 | Column JD
Europa heeft ons nodig deze verkiezingen

47 | Terugblik
50 & 25 jaar geleden

47 | Ledeninformatie

48 | Ik ben D66
Marietje Schaake

Democraten,

De afgelopen maanden bezocht ik huiskamers in heel Nederland. Daar ging ik in gesprek met tientallen D66-leden. Aan keukentafels, met zelfgemaakte pizza's of met verse soep en broodjes. Gastvrije en gezellige bijeenkomsten met partijgenoten. Jong en oud, van stad en platteland, kersvers bij de club of juist decennialang lid. Met al deze D66'ers sprak ik over wat ons bindt. Overal is de conclusie min of meer hetzelfde: wij zijn idealisten zonder illusies. Altijd bereid een brug te slaan. En niet bang om de strijd aan te gaan. Een strijd die hard nodig is.

De ruk naar extreemrechts leidt bij veel mensen namelijk tot grote zorgen. We zien dat niet alleen hier in Nederland, maar ook in Europa. Extreemrechtse politici dreigen de kracht van onze Europese samenwerking te ondermijnen. Wilders, Meloni, Orbán en Le Pen winnen aan invloed. Het probleem is niet langer dat zij onze Unie willen tegenwerken door eruit te stappen. Het probleem is dat ze erin willen blijven om het van binnenuit kapot te maken. Daarmee slopen zij het fundament van ons vrije Nederland.

Over een maand zijn de Europese verkiezingen. Nog nooit stond er zoveel op het spel. Laat ons geluid helder zijn: als je Nederlanders op één wilt zetten, dan zet je Europa op één. Om de Europese defensie op orde te brengen en onszelf te beschermen tegen de agressie van Poetin. Om de inflatie te beteugelen en de prijzen van boodschappen betaalbaar te houden. Om voorop te lopen in de strijd tegen klimaatverandering, zodat we er geld aan verdienen, tienduizenden extra banen creëren en de energierekening verlagen. We hebben een sterk Europa voor Nederland keihard nodig!

Met dat verhaal gaan we de komende weken met elkaar de straat op, de deuren langs en zijn we zichtbaar via tv en social media. Dat doen we samen met onze lijsttrekker Gerben-Jan Gerbrandy. Groenste Politicus van het jaar vanwege zijn werk voor het klimaat en de natuur. Na tien jaar ervaring als één van de beste wettenmakers in de Europese politiek, keert hij terug omdat rechts en extreemrechts zijn groene erfenis stuk willen slaan. Wij zijn klaar voor een fantastische campagne. Doe je mee?

Rob Jetten

Rob Jetten
Politiek leider

“Als je Nederlanders op één wilt zetten, dan zet je een sterk Europa op één”



Waar hang jij de verkiezingsposter?

Zichtbaarheid is bij elke campagne van grote waarde. Deze maand zie je op veel plekken in het straatbeeld ons logo terug. Inabri's van bushokjes, bij flyerteams op de markt en natuurlijk in jouw wijk en straat. Hang onze raamposter op en vergroot de zichtbaarheid. Ook als campagnevrijwilliger aan de slag? Neem contact op met de afdeling in jouw gemeente en sluit je aan bij de campagne-activiteiten bij jou in de buurt.

STEM

D66

Ledenportaal MijnD66

Op [MijnD66.nl](https://mijnd66.nl) kun je je persoonlijke gegevens beheren, maar ook je nieuwsbrief-abonnementen aanpassen. Ontvang je dit ledenblad Democraat liever digitaal? Pas dan je contactvoorkeuren aan via je profiel. Je emailadres is ook je gebruikersnaam.

Problemen met inloggen? Stuur een e-mail naar ledenadministratie@d66.nl, dan lossen we het op.

IN MEMORIAM



Dick Tommel

Oud-Tweede Kamerlid en oud-staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Dirk (Dick) Tommel, een beminnelijk, toegankelijk en betrokken mens, overleed op 13 december 2023 op 81-jarige leeftijd. Dick debuteerde in 1981 in de Tweede Kamerfractie van D66. Als Kamerlid hield hij zich vooral bezig met milieubeleid, ontwikkelingssamenwerking, energie en landbouw.

Doeke Eisma

Oud Eerste Kamerlid, Tweede Kamerlid en Lid van het Europees Parlement
Doeke Eisma overleed op 29 december 2023, een dag voor zijn 84e verjaardag. Doeke, een warme persoonlijkheid en man van zijn woord, richtte zich vooral op ruimtelijke ordening, duurzaamheid en milieu. Als bevrolog Europeaan werd hij al in 1981 lid van het rechtstreeks verkozen Europees Parlement.

Francisca Ravestein

Oud Tweede Kamerlid en oud-burgemeester van Opsterland en Pijnacker-Nootdorp
Francisca Ravestein overleed op 7 januari 2024. Ze werd 71 jaar. Francisca was zo'n 50 jaar betrokken bij D66. Francisca werd gewaardeerd om haar harde werk en grote betrokkenheid bij de rol van de overheid als toezichthouder, vergunningverlener en wet- en regelgever.

Paul Wessels

Oud-Tweede Kamerlid, wethouder en raadslid in Gennepe en Statenlid van de Provinciale Staten van Limburg
Paul Wessels overleed op 8 april 2024 op 77-jarige leeftijd. Zijn toewijding aan de Turkse, Marokkaanse en Molukse gemeenschappen vormde een rode draad in zijn politieke carrière. Paul was ongekend populair bij de kiezers. Telkens weer kreeg hij een overweldigend aantal voorkeurstemmen.

Ursie Lambrechts

Oud-Tweede Kamerlid, afdelingsvoorzitter D66 Uden en Statenlid van de Provinciale Staten van Noord-Brabant
Ursie Lambrechts overleed op 15 april 2024, slechts 68 jaar oud. Ursie was een van de belangrijkste grondleggers van D66 als onderwijspartij. Maar bovenal was ze een warm, toegankelijk en betrokken mens, met een groot hart voor de partij.

Jan Glastra van Loon-penning voor Carla Pauw

Partijvoorzitter Victor Everhardt reikte op het partijcongres de penning uit aan Carla Pauw, al bijna vijftig jaar een onmisbare kracht achter D66-politici. Met haar politiek strategisch inzicht, onvermoeibare passie en diepgewortelde loyaliteit, steunde ze leiders als Van Mierlo, Terlouw en Kaag. Ze bood niet alleen advies en strategieën, maar ook vriendschap en een ongeëvenaarde kennis van de geschiedenis van D66. Haar toewijding aan de partij en haar leiders en haar vermogen om altijd beschikbaar te zijn, maken haar een essentiële en geliefde figuur binnen D66. "Ze is fel en zit er bovenop. En dit alles met een geweldig gevoel voor humor en een heerlijk gulle lach."



foto Jeroen Mooijman

Samira Rafaela keert niet terug in het Europees Parlement

Samira keert na de verkiezingen in juni niet terug als Europarlementariër. Rob Jetten is haar zeer erkentelijk voor al het werk van de afgelopen jaren. Rob: "Ik ben Samira enorm dankbaar voor haar jarenlange inzet voor een socialer en eerlijker Europa. Ze heeft gezorgd voor baanbrekende wetgeving, zoals de Europese vrouwenquota, de wet op loontransparantie en de anti-dwargarbeidswet. Ook heeft Samira namens het Europees Parlement meer handelsverdragen mogen onderhandelen voor eerlijke handel. Ik ben blij dat ze tot juli als D66-delegatieleider onze stem in Europa blijft vertegenwoordigen. Ik weet zeker dat ze ook buiten het parlement zal doorgaan met haar strijd voor gelijke rechten en eerlijke handelsverdragen, en daarin succesvol zal zijn."



SYMPOSIUM

21.05.2024 | V.A. 19.00 UUR



De digitale toekomst: Europa's rol in de mondiale strijd om AI

📍 Arminiuskerk, Museumpark 3,
Rotterdam

Gebruik je als politieke partij wel of niet het populaire Chinese TikTok om jongeren te bereiken? En wat betekent het dat de grootste fabriek voor essentiële computerchips in Taiwan staat? In aanloop naar de Europese verkiezingen organiseert de Mr. Hans van Mierlo Stichting in samenwerking met het European Liberal Forum, de Zweedse groen-liberale denktank Fores en D66 Internationaal een gesprek over de digitale toekomst van Europa. De Fins-Amerikaanse hoogleraar Anu Bradford geeft de keynote speech. Bradford is onder meer bekend van het boek *The Brussels effect*. In september 2023 bracht zij een nieuw boek uit: *Digital empires: The global battle to regulate technology*.

Meld je aan via vanmierlostichting.nl

IDEE 223

Op weg naar een wendbare democratie

De lente-editie van *Idee* is uit! Met in dit nummer: reflectie op en lessen uit de verkiezingsuitslag. Niet alleen van vooraanstaande politieke wetenschappers zoals Cas Mudde en Catherine de Vries, maar ook van D66-partijleider Rob Jetten en partij-ideoloog Afke Groen. En natuurlijk ook een blik op de toekomst: waar moeten sociaal-liberalen hun hoop op vestigen? Martijn Visser zegt: op méér democratie. Nog geen abonnement op *Idee*? Meld je aan via vanmierlostichting.nl!



foto: Jeroen Mooijman

Op 6 juni gaan we naar de stembus voor de Europese verkiezingen. *Democraat* ging in gesprek met partijleider Rob Jetten en Gerben-Jan Gerbrandy, lijsttrekker bij de Europese verkiezingen.

tekst **Stephan van Heusden**

De wereld verandert snel, dat zie je in Europa



Campagne voeren voor de Europese verkiezingen

INTERVIEW

Rob, we gingen met jou de Tweede Kamerverkiezingen in met nieuwe energie voor Nederland en we zagen je overal. Heb je alweer nieuwe energie voor de volgende campagne?

Zeker. Heel veel energie! En we hebben als D66 een heldere boodschap: als je Nederlanders op één wilt zetten, dan zet je Europa op één. Als klein land hebben wij heel veel buitenland. Dat biedt enorme kansen, maar betekent ook dat we kwetsbaar zijn. Nederland heeft meer dan ieder ander land een eensgezind Europa nodig. Dat gaat over vrede en veiligheid, maar ook over klimaat, energie, migratie, gezondheid en werk. Europa geeft ons daadkracht. Het geeft ons hoop.

We zien al een aantal jaren dat extreemrechtse nationalistische krachten van de Europese samenwerking dreigen te ondermijnen. Wilders, Meloni, Orbán, Le Pen winnen aan invloed. Het probleem is niet langer dat ze onze Unie willen tegenwerken door eruit te stappen met een Brexit

of een Nexit, het probleem is dat ze erin willen blijven om het van binnenuit kapot te maken. Het is nu aan ons om de Nederlandse waarden en onze traditie van vrijheid en tolerantie te verdedigen met alles wat we in ons hebben. Dat motiveert mij om er deze campagne weer met volle energie tegenaan te gaan.

Het populisme is een bedreiging voor Europa. Hoe zien jullie dat?

In het verleden verzetten de populistische partijen zich fel tegen de Europese Unie. Zij wilden er niets mee te maken hebben. Nu hebben zij ontdekt dat zij, juist door in Europa de macht te grijpen, veel belangrijke voorstellen kunnen verwerpen of zelfs slopen. Denk bijvoorbeeld aan de Natuurhuurwet. Er lag een mooi pakket om de natuur en biodiversiteit in Europa beter te beschermen. Maar door fabeltjes en spookverhalen is de wet uiteindelijk enorm afgezwakt. Dan zijn wij de partij die dit durft te benoemen en daar een alternatief tegenover zet. We hebben een sterk Europa voor Nederland keihard nodig.

Gerben-Jan, je was eerder Europarlementariër. Is er veel veranderd in de Europese Unie?

Europa is de beste plek in de wereld om te wonen en te leven. We zijn hier vrij, hebben economische voorspoed en de kwaliteit van leven is nergens zo goed. Dat is het bewijs dat we er allemaal beter van worden als we in Europa nauw samenwerken. Dat willen we behouden, maar de wereld verandert razendsnel. Onze Europese democratie is kwetsbaar en dát terwijl dat de belangrijkste voorwaarde is voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Er woedt een oorlog langs de randen van de Europese Unie. We moeten opstaan tegen partijen die de rechtsstaat afbreken. Ook de roekeloze uitlatingen van Trump in de Verenigde Staten zijn zorgelijk. Het betekent dat Europa sterker moet worden. Vooral als het gaat om onze collectieve veiligheid. Het is helder dat een Europese defensie nodig is die klaarstaat om ons eigen grondgebied te beschermen.

Europa heeft ook laten zien dat het kan. Denk aan wat er gebeurde na COVID. Er kwamen Europese vaccins en economische steunpakketten. Of denk aan wat we deden nadat we werden afgesneden van Russisch gas. We kwamen bij elkaar en losten het op. Die houding hebben we meer nodig dan ooit.

Rob, hoe maken we kiezers enthousiast voor Europa? De laatste jaren is er veel gebeurd. We hebben Brexit van dichtbij meegemaakt en zien de nadelige gevolgen daarvan in het Verenigd Koninkrijk. Opiniepeilingen laten zien dat de steun voor Europa in Nederland boven de 80% ligt. De toegevoegde waarde komt steeds meer op de voorgrond. Deze campagne moet veel meer over de grote uitdagingen gaan. We kunnen onafhankelijk worden van oliedictaturen. We kunnen onze grenzen en ons grondgebied verdedigen tegen de agressie van Poetin. We kunnen vooroplopen in de strijd tegen klimaatverandering, om er geld aan te verdienen, tienduizenden extra banen te creëren en de energierekening te verlagen. Wie het Nederlandse belang vooropstelt, kiest dus voor Europa. Met dat verhaal gaan we de komende weken de straat op, zijn we op tv en op social media.

Gerben-Jan, waar is het programma van D66 daadwerkelijk anders dan dat van anderen? Wij willen Europa de instrumenten geven om al die uitdagingen aan te kunnen gaan. We moeten naar een Europese defensie-strategie

zodat we het niet aan de VS overlaten om ons te beschermen. Defensie is nu in Europa te versnipperd georganiseerd. De Europese Unie zou een Eurocommissaris moeten hebben voor defensie-strategie. Fossiele industrie loopt op zijn eind, we moeten kiezen voor duurzame landbouw en boeren aan de hand nemen om die transitie door te maken. Daar onderscheidt D66 zich van VVD en CDA aan de ene kant en Groenlinks-PvdA aan de andere kant, waar soms naïefer wordt gekeken naar Europa en de wereld. Wil je de welvaart in Europa blijven vergroten, dan heb je goede handelspolitiek nodig.

Gerben-Jan, hoe kijk jij naar toetreding tot de Unie van nieuwe landen? Er zijn veel landen die aan de deur kloppen bij de Europese Unie. In het verleden zijn we daar kritisch op geweest. Tegelijkertijd is uitbreiding ontzettend belangrijk om Europa sterker te maken. Er was veel discussie over Roemenië en Bulgarije die er eigenlijk niet klaar voor zouden zijn. Daar ben ik het radicaal mee oneens. We moeten bedenken wat er met die landen zou zijn gebeurd als ze geen lid waren geworden. Dan stonden de Russische troepen misschien wel in Boekarest of Sofia. Natuurlijk moeten toetreders zich staande kunnen houden in de Europese Unie. Dat is economisch pittig. Het opnemen van twee relatief kleine lidstaten zoals Bulgarije en Roemenië is goed verlopen en heeft uiteindelijk veel opgeleverd. Op de Balkan zien we nu nieuwe toetreders en dat proces is ontzettend belangrijk, want Rusland en China proberen hun invloed op deze landen te vergroten. Het is enorm belangrijk dat die landen bij de Europese familie komen. Geen 27 koninkrijkes, maar één wereldmacht. Dat dankzij haar kracht niet bedreigd wordt door anderen, maar bewonderd om haar democratie, individuele vrijheden en kwaliteit van leven. Voor dát Europa gaan we in juni naar de stembus.

Gerben-Jan, je werd in 2017 verkozen tot de Groenste Politicus. Wat zijn de groene uitdagingen voor Europa? De aanleiding om mij weer te kandideren was het gerotzooi met de natuurherstelwet. Als zoon van twee biologen weet ik hoe mooi, maar ook hoe kwetsbaar de natuur is. En hoe belangrijk voor de mens. Wij kunnen simpelweg niet zonder. Als mens heb je natuur, schone lucht en schoon water nodig. Iedereen weet hoe fijn het is om door een bos te lopen. China investeert nu twee keer zoveel in duurzame technologie als Europa en de VS samen. De nieuwe economie wordt bepaald



Gerben-Jan Gerbrandy is lijsttrekker voor D66 tijdens de komende Europese Parlementsverkiezingen in juni. Aan de Universiteit van Leiden voltooide hij een studie Bestuurskunde. Daarna heeft Gerbrandy in diverse politieke functies in binnen- en buitenland gewerkt. De Europese politiek is hem vertrouwd. Hij was tussen 2009 en 2019 twee periodes lid van het Europees Parlement. Toen werd hij gekroond tot Groenste Politicus.



foto's Martijn Beekman

Rob Jetten is de eerste Nederlandse minister voor Klimaat en Energie. Sinds augustus 2023 is hij politiek leider van D66. Als minister was Jetten de grondlegger van het grootste Klimaatpakket ooit. Dankzij zijn inspanningen ging de Nederlandse CO2-uitstoot flink omlaag, is ons land Europees kampioen zonnepanelen en wekken we meer groene stroom op dan ooit. Tijdens de klimaatopbouwde Jetten een internationale coalitie van twaalf landen die samenwerken om fossiele subsidies af te bouwen. Ook maakte hij Nederland in een mum van tijd onafhankelijk van Russisch gas, na de verschrikkelijke aanval van Poetin op Oekraïne.

Als kabinetsonderhandelaar stond Jetten aan de basis van een nieuwe beurs voor studenten, hogere salarissen voor leraren en investeringen in wetenschap en innovatie.

“We hebben een sterk Europa voor Nederland keihard nodig”

door hoe schoon je produceert. De auto-industrie in Europa is de wake-up call. Deze loopt enorm achter waardoor Europa allerlei tariefmuren moet gaan optrekken, omdat China veel sneller opschakelt naar de productie van elektrische auto's. De Europese autoproducerende landen hebben lang de Europese politiek tegengehouden maar dat heeft die landen uiteindelijk alleen maar tegengewerkt. In China heeft de overheid de industrie juist uitgedaagd om snel te schakelen.

Nederland is een van de meest CO2-intensieve industrielanden ter wereld. Wat historische redenen heeft. Door het Groningse gas hebben we bijvoorbeeld veel energie-intensieve industrie. Wij hebben dus een grote opdracht van fossiel naar schoon. Dan moet je met de Europese Unie optrekken om samen die transitie door te maken. Aan de ene kant met strenge normen en een eerlijke prijs op vervuiling maar ook de bereidheid om de randvoorwaarden te creëren en soms tijdelijk te subsidiëren of mee te investeren. Daarin goed kijken naar wie doet wat: In Zuid-Europa gebruikmaken van zonnekracht en de industrie die daar bij past. Wij zijn dan weer goed in wind op zee en fabrieken die op basis van windstroom kunnen produceren.

Rob, kan je wat vertellen over de kandidatenlijst van D66? We hebben een mooie, diverse kandidatenlijst. De kandidaten komen uit heel Nederland, of zelfs daarbuiten. In de top 10 staan 8 vrouwen. Het zijn enthousiaste mensen die heel bewust voor Europa kiezen. Allemaal vanuit hun eigen regio. Zo kan Brigitte van den Berg (kandidaat op plek 3) uit Noord-Holland als geen ander uitleggen dat je zonder Europa niet tot oplossingen komt om de uitstoot van de grootste werkgever in IJmuiden, Tata Steel, terug te dringen.

We staan nu aan de vooravond van Europese verkiezingen. Laten we in de spirit van de Tweede Kamerverkiezingen opnieuw een fantastische campagne neerzetten. Ik heb daar gezien hoe hard onze leden kunnen knokken en hoeveel enthousiasme en optimisme zij in de strijd gooien. Door volop op straat aanwezig te zijn, door te canvassen en door online berichten te delen. Ook nu kan iedereen daaraan bijdragen. Ik ben er klaar voor. Wij zijn er klaar voor! ■

Kira Rudik, lid van het Oekraïense parlement en partijleider van de politieke partij Holos, is trots. Trots op de Oekraïense democratie die nog steeds functioneert in oorlogstijd. En trots om de eerste niet-EU-vicevoorzitter van de Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE) te zijn. In een interview met Democraat vertelt Rudik over de huidige situatie in Oekraïne, Europese steun en de samenwerking tussen Holos en zusterpartij D66.

tekst Leonie Sellies

“De liberale familie is groter dan de Europese Unie”

INTERVIEW

Ik begrijp dat je in Kyiv woont. Hoe is het nu in Kyiv? “We hebben weer een winter overleefd. Vorig jaar waren er ook tekorten aan elektriciteit en water. De situatie is nu veel beter, maar de bombardementen zijn er nog steeds. Op 2 januari sloeg een raket vlak bij mijn huis in en alle ramen ontploften. Een van mijn burens verloor zijn been. Oekraïense mensen hebben nog steeds elke dag te maken met raketaanvallen. Je gaat naar bed, maar je weet niet of je weer wakker wordt. We hebben niet genoeg tegenraketten om onszelf te beschermen. De raketten bereiken je huis binnen enkele minuten, dus als het raketalarm afgaat, moet je heel snel reageren. Daarom vragen we om meer gevechtsvliegtuigen, zodat de raketten onderschept kunnen worden en mensen de tijd hebben om de schuilkelders te bereiken.”

Hoeveel schade hebben de aanvallen in de steden veroorzaakt? “Het schadebedrag in Oekraïne is nu bijna 500 miljard, maar groeit nog elke dag. In mijn eigen huis waren de ramen en vloeren vernield. Ik kan me nieuwe ramen

veroorloven, maar veel mensen kunnen dat niet. Vanuit mijn huis kan ik een appartement zien waar de bewoners weg moesten omdat het te beschadigd was. Waar kunnen die mensen nu heen? We moeten deze mensen plekken geven waar ze kunnen verblijven.”

Voel je je gesteund door de Europese Unie? “We zijn erg dankbaar voor het steunpakket van € 50 miljard. Het wordt gebruikt voor kosten van de Oekraïense staat, zoals ziekenhuizen, scholen en andere openbare voorzieningen. We kunnen geld van buitenaf niet gebruiken voor militaire doeleinden. Onze grootste zorg op dit moment is de snelheid waarmee de productie van munitie wordt opgevoerd. We hebben hier te maken met Iraanse drones en Noord-Koreaanse raketten. Rusland gaat nu veel sneller, onze bondgenoten moeten ook sneller worden. De dood van Navalny laat de wereld zien dat Poetin een oorlogsmisdadiger is die nergens voor terugdeinst. Wij zeggen: wij zullen hem stoppen, als jullie ons maar de



Kira Rudik is volksvertegenwoordiger voor de Oekraïense Holos-partij. Daarnaast is ze partijleider en vicevoorzitter van de Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE). In november 2022 ontving ze de Women In Politics Champion of the Year Award van The Alliance of Her. Voordat ze in de politiek ging, werkte Kira in de Oekraïense en Amerikaanse IT-industrie. Ze was lid van het bestuur van de Amerikaanse Kamer van Koophandel in Oekraïne en de IT Vereniging van Oekraïne. Ze studeerde Engelse taal en nam tijdens haar studie deel aan Olympiades in wiskunde, natuurkunde, scheikunde, de Oekraïense taal en andere vakken. Ze behaalde een masterdiploma aan de Kyiv-Mohyla Academy en studeerde af aan het Stanford Women's Executive Program.



“Wij zullen hem stoppen, als jullie ons maar de middelen geven om dat te doen”

middelen geven om dat te doen. We zijn Mark Rutte en zijn leiderschap zo dankbaar voor het verenigen van mensen en het toezeggen van militaire steun. Andere landen keken naar Nederland en doen nu hetzelfde.”

Hoe zien de Oekraïners de Europese Unie?

“In de huidige opiniepeilingen wil 85% van de Oekraïners deel uitmaken van de EU en 85% vindt het goed dat Oekraïne lid wordt van de NAVO. Voorheen gebruikte Rusland ons gezamenlijke verleden als reden voor een gezamenlijke toekomst. Wat ze nu hebben gedaan is voor ons onvergeeflijk. De Oekraïners zeggen: we willen geen deel meer uitmaken van Rusland. We willen niets met jullie te maken hebben.”

Jouw politieke partij, Holos, is een zusterpartij van D66. Waaruit bestaat die samenwerking?

“Er zijn veel punten waarop we samenwerken. Bij discussies in het Europees Parlement, vragen de Europarlementariërs van D66 onze visie op de zaak en welke punten voor ons belangrijk zijn. We praten het meest met Annelou van Egmond (red. vicevoorzitter van ALDE). We hebben ook met de andere D66-leden gesproken over het in beslag nemen van de Russische tegoeden. Wat mij echt stoort, is dat mensen die ons steunen, met

hun belastinggeld betalen voor de schade die wordt aangericht in Oekraïne. Dat zou Russisch geld moeten zijn, dat is bevroren in de Europese landen. Rusland vernietigt ons land, zij zouden moeten betalen om het weer op te bouwen. We hopen dat andere Europese landen het voorbeeld volgen van de Belgische premier Alexander de Croo. In België gebruiken ze de rente op het bevroren geld om ons te steunen. En dat is geen klein bedrag. Over de laatste twee jaar gaat het om 2 miljard. We hebben dat nodig voor militaire en humanitaire steun. Nederland zou dit ook kunnen doen.”

Je bent de eerste niet-EU vicevoorzitter van ALDE. Dat is vrij uitzonderlijk. Hoe is dat zo gekomen? “Een paar jaar geleden was er een discussie, toen ALDE zichzelf de vraag stelde: is ALDE een partij van de Europese Unie, of is ALDE een partij van Europa? Ik denk dat iedereen het eens is over het antwoord: de liberale familie is groter dan de EU. Europa is verenigd. We willen de EU uitbreiden en we willen de invloed van de EU vergroten. In het ALDE-bestuur vertegenwoordig ik niet alleen Oekraïne, hoewel het belangrijk is om daar een Oekraïense stem te hebben. Ik vertegenwoordig ook Georgië, Moldavië en de Balkan. De EU moet een unie zijn die niet afhankelijk is van de Verenigde Staten. Het moet een unie zijn die sterk is, een onafhankelijke democratische stem heeft en voor haar veiligheid zorgt. ALDE omarmt die landen en zegt: jullie zijn niet alleen, jullie maken deel uit van deze familie. In ons hebben jullie vrienden.

Ik ben er trots op dat Oekraïne zelfs onder deze moeilijke omstandigheden nog steeds een functionerende democratie is. Het parlement is sinds de invasie elke 2 tot 3 weken bijeengekomen, omdat we snappen dat het feit dat we als staat functioneren een bewijs is van ons geloof in democratie. Poetin moet zijn politieke tegenstanders vermoorden om aan de macht te blijven. In Oekraïne vechten we tegen een grotere tegenstander, maar we zijn een democratie. Dat is fantastisch en daarom zullen we winnen.”

Is er iets dat je nog wil zeggen tegen onze lezers? “Als je als Nederlander in Oekraïne bent en mensen weten waar je vandaan komt, dan zeggen ze in 90% van de gevallen ‘bedankt voor de straaljagers’. We zijn enorm dankbaar voor jullie steun.” ■



The Bridge

NPO Start | 4 seizoenen | 2011-2018



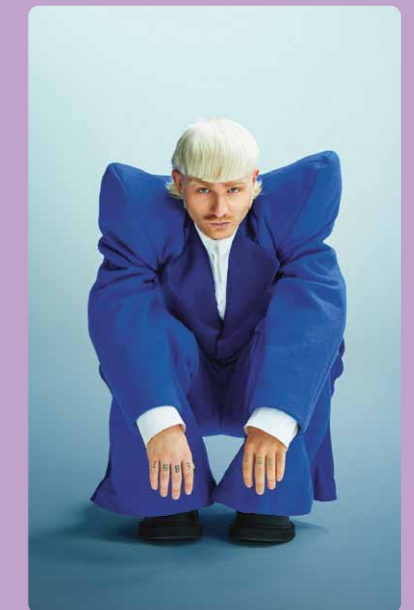
Te weinig – maar als het even kan, valt de keuze steevast op *nordic noir*. Het hoge noorden blijft een van mijn favoriete decors. Als ik moet kiezen? Een klassieker: *The Bridge*.

Deze aflevering: de drie tips van... Kajsa Ollongren (1967) is minister van Defensie. In die hoedanigheid zet zij zich in voor een sterke krijgsmacht in een sterk Europa. Want als de oorlog in Oekraïne ons iets leert, is het dat we in Europa meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor onze eigen veiligheid. Door meer te investeren en slimmer samen te werken, ook met de Europese defensie-industrie. Het is hoog tijd voor een Eurocommissaris Defensie, aldus Ollongren.



tekst **Kirsten de Vries**
foto **Ministerie van Defensie**

Europapa
Joost Klein | 2024



In het Europe nummer van *Democraat* is er natuurlijk maar één goed antwoord: Europapa. Er zijn geen grenzen als je je dromen waar wilt maken, is de boodschap van Joost Klein's nummer. Een mix van blijdschap, gemis en individuele kracht. *Douze points*.



The Showman – Inside the Invasion That Shook the World and Made a Leader of Volodymyr Zelensky

Simon Shuster | 2024

The Showman is een uniek portret van de Oekraïense president Zelensky. Een gedetailleerd ooggetuigenverslag over de impact van de Russische invasie op zijn land, leven en leiderschap. Ik heb het in één ruk uitgelezen. Zelensky's vastberadenheid staat voor mij symbool voor de moed en veerkracht van de Oekraïners. Zij vechten voor hun land en daarmee ook voor onze veiligheid. Het is onze plicht hen te blijven steunen. Oekraïne laat ons zien dat leven in vrijheid geen gegeven is.



INTERVIEW

Raquel García Hermida-van der Walle is geboren en getogen in Madrid, maar staat nu wekelijks als vrijwilliger in de sportkantine van het Friese Gorredijk, waar ze twaalf jaar geleden voor de liefde heen verhuisde. Dat ze naar Nederland kon komen, blijven werken en haar studie voortzetten, was mogelijk dankzij de kansen die de Europese Unie biedt. Europa zit dan ook verweven in haar identiteit. Mede vanwege deze intrinsieke motivatie wil Raquel D66 vertegenwoordigen in het Europees Parlement.

tekst **Nina Sneijer**
foto **Martijn Beekman**

“Het is tijd voor een verenigd, sterk Europa”

“Ik wil Europa dichter bij de Nederlandse burger brengen. Er zijn veel zorgen, het is vaak voor mensen onduidelijk wie nou precies de beslissingen maakt binnen de Europese Unie. Ze weten niet waar hun geld aan uitgegeven wordt en niet alles gaat even democratisch. Ik vind het belangrijk dat wij als politici meer inspanning

leveren om de EU begrijpelijk en behapbaar te maken voor onze burgers. Die brug slaan tussen burger en politiek, dat is wat ik graag wil doen.”

Verbinding zoeken

De verbinding zoeken is iets wat ook een grote rol speelt in het eigen leven van García Hermida-van der Walle. Toen ze van Spanje naar Nederland verhuisde, zag ze de culturele verschillen tussen de twee landen, een meer collectivistische cultuur versus een individualistische cultuur. Maar meer dan die verschillen, bemerkte ze hoeveel overeenkomsten er zijn binnen Europa. “In mijn ervaring is het zo dat wat ons bindt als Europeanen, veel groter en dieper is dan dat wat ons verdeelt. Ik heb veel gereisd en gewerkt binnen de Europese Unie en waar ik ook kwam, ik voelde mij altijd thuis. Dat gevoel had ik nooit in VS, waar ik drie jaar woonde; daar heb ik mij altijd een buitenstaander gevoeld. Het feit dat wij zo gemakkelijk over grenzen heen kunnen reizen, draagt bij aan een groeiende erkenning van elkaar in het hebben van collectieve Europese normen en waarden. Het geeft mij een gevoel van een gezamenlijke identiteit. Ik zou mezelf bijvoorbeeld nooit als 100% Nederlander kunnen zien en ook niet meer als 100% Spanjaard, maar ik voel me wel echt 100% Europeaan.”

Verschillen vieren

“Op bepaalde vlakken vind ik het erg belangrijk om onze overeenkomsten ook te benadrukken. Grondrechten, het geloof in democratie, de rechtsstaat, daar is geen diversiteit mogelijk. Dit moet hetzelfde zijn, anders bedreigt het de essentie van Europa. Maar op andere vlakken vind ik die diversiteit juist wel belangrijk. Het motto van Europa is namelijk niet voor niks ‘Verenigd in Verscheidenheid’. Onze culturele verschillen mogen wij zeker promoten en ze zijn ook erg belangrijk voor Europa. Het is bijvoorbeeld dankzij de aandacht van de EU en de Raad van Europa voor taalminderheden, dat talen als het Fries, of het Baskisch, beschermd zijn. De Europese Unie wordt sterker door diversiteit. Net zoals dat een divers team beter presteert, geloof ik erin dat een divers Europa ook beter zal presteren. Ik denk dat de diversiteit in mijn achtergrond mij ook verder zal helpen in Europa. Dat ik mij gemakkelijk kan verplaatsen in verschillende culturele achtergronden en manieren van doen, zal mij straks helpen meerderheden te vinden in het Europees Parlement. Daarnaast vind ik het belangrijk dat je je ook vanuit het Europees

Parlement blijft verplaatsen in de leefwerelden van Europese burgers.”

Begrip door dialoog

Juist hierom wil García Hermida-van der Walle in Gorredijk blijven als ze verkozen wordt in het parlement. “Ik woon in een plattelandsregio, waar geen grote D66-aanhang is. Wanneer ik over de politiek praat met mensen in de sportkantine, of in de kroeg, dan heb ik meer politieke tegenstanders dan medestanders. Voor mij is dit een bron van inspiratie. Door met deze mensen in gesprek te gaan, kan ik mezelf verrijken. Als je maar diep genoeg gaat, dan kom je meestal wel tot een punt waar je het met elkaar eens bent. Door juist de dialoog aan te blijven gaan met mensen buiten je ideologische bubbel, leer je de ander ook beter te begrijpen. Ook al is die omgeving soms niet comfortabel, je moet daar wel zijn als je ook de burgers buiten die D66-bubbel wilt aanspreken.”

Samen sterk

Tijdens die gesprekken hoort de Gorredijkse ook wat de zorgen zijn van de burgers over Europa. “Ik hoor vaak vragen over waar bijvoorbeeld het geld van mensen aan wordt uitgegeven. Dan probeer ik dat concreet te maken door uit te leggen dat zij, tijdens hun vakantie in Spanje, daar op veilige wegen kunnen rijden, of water kunnen drinken waar ze niet ziek van worden, dankzij de Europese Unie. Of dat goederen sneller van Nederland naar Zuid- en Oost-Europa getransporteerd kunnen worden door deze wegen, wat goed is voor de Nederlandse handel. Maar belangrijker dan deze kwesties, probeer ik duidelijk te maken dat Europa over de grotere dingen gaat. Zoals onze lijsttrekker, Gerben-Jan Gebrandy, recent zei, 6 juni is de dag van de Europese verkiezingen, maar het is ook de dag waarop we stilstaan bij het feit dat D-Day dan 80 jaar geleden was. Het begin van een overwinning van een continent van vrede. Nu voelen de meeste Nederlanders wel aan dat onze wereld onveiliger en onzekerder is geworden, met een oorlog aan de rand van ons continent en zonder vertrouwen dat Amerika ons zal blijven beschermen. Dit is ook wat ik tijdens die gesprekken probeer duidelijk te maken, dat het tijd is om steviger in de wereld te gaan staan. Dat kan alleen als een verenigd, sterk Europa.” ■



Raquel García Hermida-van der Walle is kandidaat-Europarlementariër voor D66. Ze is geboren in Madrid, Spanje en verhuisde in 2012 naar Gorredijk, Fryslân. In het dagelijks leven is ze Directeur-bestuurder van Bibliotheek Hoogeveen. Voorheen was ze onder meer Hoofd Wetgeving en Beleid Stichting AAP, Outreach Manager Survival International Spanje, Communications Manager Earth Day Network, Washington DC, en Communications Director Juntos por Pinto, een lokale politieke partij in Spanje. Ze was lid van de D66-Commissie Duurzame Partijfinanciën (2023-2024) en is trainer bij de Van Mierlo Stichting (2023-heden). In 2019 won ze de Els Borst Inspiratieprijs. Raquel studeerde Journalistiek, met specialisatie institutionele en politieke communicatie aan de Universiteit van Madrid.



Brigitte van den Berg is kandidaat-Europarlementariër voor D66 en Wethouder en tweede Locoburgemeester in Beverwijk. In haar portefeuille: economie, duurzaamheid en energietransitie, milieu en gezonde leefomgeving, Tata Steel, afval en grondstoffen, arbeidsmarkt en participatie, beroepsonderwijs en lokale media. Ze is Voorzitter AB en DB van de Omgevingsdienst IJmond (14 gemeenten). Eerder was ze onder meer lid van de VNG-Commissies Europa en Internationaal, delegatielid congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa in Straatsburg en trainer en adviseur bij Governance & Integrity Nederland. Ze haalde haar Master International Relations, specialisatie in European Union Studies aan de Universiteit Leiden. Daarvoor studeerde ze Nederlandse taal en cultuur aan de Universiteit van Amsterdam.

Brigitte van den Berg was al vroeg geïnteresseerd in de politiek. Op haar twintigste richtte ze de lokale D66-fractie op in Beverwijk. Nu is het tijd voor een volgende stap: de Nederlandse burger in Europa vertegenwoordigen. In veel van de thema's waar ze zich lokaal voor inzet, ziet ze het belang van Europa. Ze wil dan ook graag op grotere schaal met deze onderwerpen bezig zijn.

tekst **Nina Sneijer**
foto **Martijn Beekman**

Laten we vieren dat we Europeaan zijn

INTERVIEW

Waarderen van MBO-studenten

"Ik heb drie speerpunten als het gaat om Europa. Het eerste betreft de herwaardering van de MBO-studierichting. Als wethouder zie ik elke dag hoe vakmensen onze samenleving dragen: voor de energietransitie, de veiligheid, de zorg." Waar HBO en universitaire diploma's overal in Europa geldig zijn, geldt dat niet altijd voor MBO-diploma's. "Als ik met MBO-studenten spreek, merk ik dat zij het gevoel hebben dat

Europa er niet voor hen is. Het is ingewikkelder voor hen om een Erasmus-programma te doen omdat ze jonger zijn, maar ook omdat studiepunten uit het buitenland niet altijd geldig zijn. Maar 8% van de MBO-studenten gaat op uitwisseling, terwijl dit onder de andere studenten meer dan een kwart is. Deze groep is ook ondervertegenwoordigd in de politiek, wat ervoor zorgt dat er niet altijd optimale beslissingen worden genomen. Hun perspectief wordt niet meegenomen, terwijl ze heel verfrissende ideeën voor de politiek kunnen bieden. Vertegenwoordiging van vakmensen is belangrijk, want zonder vakmensen zijn we nergens."

Een groene, brede welvaart voor Europa

De andere twee thema's die Van den Berg wil vertegenwoordigen in Europa zijn een sterke groene economie en volop steun aan Oekraïne. "Tijdens mijn wethouderschap ben ik dagelijks bezig met de vergroening van de economie. Toen de discussie rond Tata Steel losbarstte, was dat iets waar ik mij intensief mee bezighield, vanwege het belang voor de gezondheid én de werkgelegenheid in mijn regio. Door deze discussie realiseerde ik me hoe belangrijk een groene, brede welvaart voor Europa is. We willen het klimaat redden, maar we moeten dit wel op een manier doen waardoor onze economie blijft draaien en we niet afhankelijk zijn van import. Daarom moet Europa sturen op onze productie, door bijvoorbeeld te investeren in groene initiatieven van MKB-ondernemers. Ondernemers zijn vaak ontzettend lang bezig met het aanvragen van subsidies en dat ontmoedigt."

"De tweede focus is het blijven steunen van Oekraïne. Poetin zal doorlopen tot waar Europa de grens legt en we weten niet hoelang de VS ons zal blijven steunen. Dit zorgt voor onzekerheid. Ons voortbestaan hangt af van onze veiligheid, waar Europa zelf voor zal moeten zorgen. Dit kunnen we doen door een effectiever defensiebeleid met bijbehorende middelen. Dat onze legers niet op elkaar zijn afgestemd, kan niet in deze tijd."

Europa vieren

Als 16-jarige deed Brigitte mee aan het Model European Parlement, een simulatie van het Europees Parlement voor Europese scholieren. "Dat vond ik echt geweldig. Ik ontmoette mensen van zoveel verschillende achtergronden. Je gaat

met elkaar het gesprek aan over heel fundamentele dingen. Ik weet nog dat ik met iemand sprak over abortus, toen ik in de bus zat. Dit was de eerste keer dat ik geconfronteerd werd met iemand die daar oprecht tegen was. Daardoor realiseerde ik me dat mensen heel anders kunnen denken doordat ze andere achtergronden hebben, maar uiteindelijk moeten we het alsnog samen doen." Door haar studie European Union Studies begon ze de Europese Unie ook op een fundamenteeler niveau te begrijpen. "Ik vind het zo slim en uniek dat de Europese Unie zich economisch van elkaar afhankelijk heeft gemaakt voor uiteindelijk een groter doel: voor altijd vrede en veiligheid. Hier wil ik graag aan bijdragen."

"Wat mij als basis van alles bezighoudt, is hoe wij ons als Europeanen meer Europeaan kunnen voelen. Mede dankzij de EU leven wij al sinds na de Tweede Wereldoorlog in veiligheid en vrede. We kunnen makkelijk de grens oversteken, handel drijven en we delen dezelfde democratische waarden. Als student ben ik drie maanden door Rusland gereisd en zag ik hoe weinig vertrouwen mensen daar in de overheid kunnen hebben. Dat raakte mij ontzettend. Ik realiseerde mij hoe blij ik was dat ik in Europa woonde. Deze waardering voor Europa zou ik graag meer zien. Ik wil dat we vieren dat we Europeaan zijn." Met deze optimistische missie wil Brigitte zich inzetten in het Europees Parlement. ■

"De Europese Unie streeft naar een groter doel: voor altijd vrede en veiligheid. Hier wil ik graag aan bijdragen"



UITGELICHT

In juni van dit jaar kiezen we een nieuw Europees Parlement voor vijf jaar. Met een steeds assertiever China, een mogelijke tweede termijn van Trump in de VS en een oorlog aan onze Europese grenzen, is de noodzaak van een sterke Europese Unie nog nooit zo groot geweest. Toch wint de anti-Europese stem aan kracht over heel Europa. Dit verkiezingsprogramma is daarop ons Europese antwoord. In dit artikel staan de hoofdthema's en de inzet die D66 daarvoor wil leveren, samengevat.

tekst Jan Vincent Meertens

Nieuwe energie voor Europa

D66 streeft naar een veilig en welvarend Europa. Europa moet wereldwijd de motor van vooruitgang worden. We willen een Europa waarin mensen overal toegang hebben tot zorg, onderwijs en goed werk, en waar de energierekening naar nul euro beweegt. De EU moet haar rol spelen op het wereldtoneel als geopolitieke macht, met één Europese krijgsmacht. We willen een sterkere EU, waar Europese kiezers hun stem laten horen.

We staan in Europa voor grote uitdagingen. Geopolitieke grootmachten zetten onze waarden, zoals vrijheid en democratie onder druk. Rusland voert aan de grens van onze Unie een verschrikkelijke oorlog. Ons continent ondervindt steeds meer concurrentie van China en de VS. Intern ervaart de EU steeds meer weerstand vanuit conservatieve krachten tegen het klimaatbeleid, en zijn er ook binnen Europa nog steeds leiders met antidemocratische neigingen. Wat D66 betreft, is het antwoord op al deze zaken een Europees antwoord. We pleiten voor afschaffing van nationale veto's,

zodat de EU niet meer gegijzeld kan worden door antidemocratische leiders, maar met één stem spreekt op het wereldtoneel. We versterken de invloed van Europeanen, om zo de Europese democratie sterker te maken. En we werken aan een verenigd Europa, omdat de EU alleen als gezamenlijk machtsblok de uitdagingen van deze tijd het hoofd kan bieden.

Wij leven nu in een veilig en welvarend Nederland, in een veilig en welvarend Europa, omdat 70 jaar geleden politici vooruit durfden te kijken. Door de Europese industrieën aan elkaar te koppelen, garandeerden de oprichters van de EU veiligheid op ons continent. Door gezamenlijk vooruit te kijken, werd Europa het rijkste continent ter wereld. Diezelfde vooruitziende blik hebben we opnieuw nodig. De generaties na ons hebben recht op dezelfde schone aarde, veiligheid en welvaart.

Hoe we dat doen, staat beschreven in ons uitgebreide verkiezingsprogramma. Dit zijn de hoofdthema's.



Democratie

Aan de Europese oostgrens vechten op dit moment dappere Oekraïners voor onze Europese waarden. Oekraïners betalen met hun leven voor Europese veiligheid en democratie. Om de Europese veiligheid te garanderen, moet Oekraïne de oorlog winnen. D66 blijft pal achter Oekraïne staan, en zal Oekraïne blijven steunen tot het eind van de oorlog in zicht is. Daarbij zijn we het als Europese Unie, en als Nederland, aan Oekraïne verplicht om onze democratie met net zoveel kracht te verdedigen tegen antidemocratische geluiden binnen onze Europese grenzen.

D66 benadrukt het belang van Europa als hoeder van vrijheid, democratie en veiligheid. Die waarden zijn de afgelopen jaren onder druk komen staan. D66 pleit voor versterking van de Europese democratie en rechtsstaat, inclusief volledige vertegenwoordiging van het Europees Parlement, directe inspraak, gelijke rechten en vrijheid van alle burgers en verantwoording van nationale regeringen in hun parlementen.



Geopolitiek

Wij zijn voor verdere uitbreiding van de EU, omdat dit de democratische bewegingen in kandidaat-lidstaten versterkt en de geopolitieke positie van de Unie versterkt. Om veiligheid te garanderen, moet de EU investeren in haar eigen verdediging en een collectieve Europese verdediging binnen de NAVO nastreven.

Wat betreft migratie kiest D66 voor een beleid dat kwetsbare mensen beschermt, een snelle asielprocedure biedt, strenger is voor asielzoekers zonder kans op verblijf en hoogwaardige arbeidsmigratie bevordert. En waarin mensen vanaf dag één mee kunnen doen.



Een vrij, rechtvaardig en democratisch Europa

Onze inzet:

- Een sterk Europees Parlement. Bij de volgende Europese verkiezingen kun je ook op een kandidaat uit een andere lidstaat stemmen.
- We schaffen de veto's voor het Europese buitenlandbeleid af en maken werk van een permanente zetel voor de Europese Unie in de VN-Veilighedsraad. Als Europa spreken we zoveel mogelijk met één stem en dragen daarbij consistent het belang van mensenrechten en internationale verdragen uit.
- Een Europa als de bewaker van de democratische rechtsstaat, waarin lidstaten die afglijden hard worden aangepakt.
- Een sterker Europol, Eurojust en Europees Openbaar Ministerie om grensoverschrijdende criminaliteit en terrorisme gezamenlijk aan te pakken.
- Een nieuwe Europese antidiscriminatiestrategie met aandacht voor verschillende vormen van discriminatie en ongelijkwaardige behandeling. We versterken de positie van fundamentele mensenrechten.
- Kandidaat-lidstaten bieden we de mogelijkheden om stapsgewijs toe te treden. Met een status als waarnemer kunnen kandidaat-lidstaten alvast betrokken worden bij Europese besluitvorming en stimuleren we het enthousiasme om te blijven werken aan de noodzakelijke hervormingen zoals verwoord in de criteria van Kopenhagen.
- We werken toe naar een Europese Defensie Unie door verdergaand samen te werken, te durven specialiseren en gezamenlijk te investeren in onderzoek en innovatie en een Europese defensie-industrie.
- Een humaan asiel- en migratiebeleid, waarbij we meer grip krijgen op migratie door onder meer het invoeren van veilige en legale vluchtroutes naar Europa.



Economie en ecologie gaan hand in hand

Wij pleiten voor een Europa waarin economie en ecologie hand in hand gaan, met innovatie en groen ondernemerschap als drijvende krachten. Dit vereist een systeem waarbij de impact op natuur en samenleving centraal staat en brede welvaart en welzijn voor iedereen worden nagestreefd. De Europese Unie speelt een cruciale rol in het bewaken van ons welzijn en het bevorderen van onze welvaart, en wij willen niet achterblijven in de wereldwijde wedloop tussen de VS en China op het gebied van duurzame ontwikkeling en technologische vooruitgang.

We willen een ambitieuze begroting waarbij middelen worden ingezet voor groene, digitale en sociale doeleinden. Dit vereist een volwassen begrotingsinstrument met eigen middelen en transparante controle, waarbij het Europees Parlement jaarlijks stemt over zowel uitgaven als inkomsten.

D66 benadrukt de noodzaak van eerlijke digitale transformatie, waarbij grondrechten van Europeanen worden gewaarborgd boven bedrijfswinsten van Big Tech. We willen de digitale verbondenheid binnen Europa vergroten en ervoor zorgen dat iedereen kan profiteren van de digitale toekomst. We hebben de ambitie dat de EU in 2035 koploper is op gebied van rechtvaardige kunstmatige intelligentie.

Ons continent is in rap tempo aan het verouderen. Nu merken we in veel kritische sectoren al grote arbeidstekorten. Om de economie van de toekomst te realiseren hebben we ook arbeidsmigratie nodig. We scheppen daarvoor ruimte, maar zijn daarbij wel heel scherp op sectoren die arbeidsmigranten uitbuiten en overlast creëren.

Te lang is Europa afhankelijk geweest van autocraten voor onze kritische grondstoffen. D66 blijft staan voor vrije handel, en is voorstander van handelsverdragen. D66 zou vooral graag de economische banden versterken met andere democratieën in de wereld. Tegelijk is D66 van mening dat de EU op een aantal punten zelfvoorzienend moet worden, bijvoorbeeld op gebied van onze defensie zijn we nog te afhankelijk van de VS, een gevaarlijke ontwikkeling door de onvoorspelbaarheid van de Amerikaanse politiek.



Klimaat en economie

Onze inzet:

- In 2040 is Europa klimaatneutraal en in 2050 klimaatpositief. Vanaf 2045 is het gebruik van fossiele brandstoffen verboden.
- Een moderne en ambitieuze Europese begroting voor een groene, digitale en sociale toekomst.
- Om bedrijven te helpen met deze transitie komt er een Europees fonds om de productie van groene en circulaire producten te stimuleren.
- Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen wordt de norm voor alle Europese bedrijven, zodat ook internationaal verantwoording wordt afgelegd over mensenrechten, arbeidsomstandigheden, dierenwelzijn en het tegengaan van milieuvervuiling. Ons verdienmodel als handelsland wordt zo toekomstbestendig.
- In 2030 is ten minste 30% van alle land- en zeegebieden hersteld. In 2050 zullen alle ecosystemen in Europa in goede staat hersteld zijn.
- Om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij en je mening vrij te kunnen uiten, is toegang tot het internet voor iedereen essentieel. Het recht op internet wordt daarom expliciet vastgelegd als mensenrecht.
- Een klimaatneutrale landbouw in 2040. EU-landbouw gelden worden voortaan expliciet ingezet om de transitie naar duurzaamheid te helpen versnellen. Een vitaal landschap, een leefbaar platteland en biodiversiteit staan daarbij centraal.



Een sociaal Europa als motor voor brede welvaart

D66 benadrukt de belofte van de EU en haar lidstaten om alle Europese burgers de vrijheid te geven om een goed leven op te bouwen, ongeacht hun achtergrond. Die belofte is nog niet voor iedereen ingelost. De sociale ongelijkheid binnen Europa is toegenomen, met bijna één op de vijf Europeanen die in armoede leeft en één op de tien werkenden die moeite heeft om rond te komen.

De EU is meer dan een economische unie. D66 wil dat alle Europeanen profiteren van de samenwerking en sociaal-economische vooruitgang. D66 stelt daarom voor gezamenlijke afspraken te maken om sociale ongelijkheid tegen te gaan. Daarbij willen we dat de EU investeert in de arbeidsmarkt, kinderopvang en beroepsonderwijs. Daarnaast wil D66 Europese sociale rechten en regelgeving invoeren die een goed loon en goede arbeidsvoorwaarden waarborgen voor alle werkenden, inclusief diegenen die (tijdelijk) in een andere lidstaat werken. In tijden van crisis wil D66 nationale socialezekerheidsstelsels ondersteunen met een Europees fonds, om ervoor te zorgen dat we niemand in Europa laten vallen. We zijn één familie.



Een sociaal Europa

Onze inzet:

- Nationale socialezekerheidsstelsels herverzekeren we samen binnen de Europese Unie. Zo kunnen we mensen beschermen in tijden van crisis.
- Een modern en hervormd cohesiebeleid dat bijdraagt aan kleinere verschillen tussen regio's in de hele Europese Unie en innovatie, duurzaamheid en inclusie sterker maakt.
- Goedkopere en beter beschikbare medicijnen en medische hulpmiddelen door Europees op te treden tegen de macht van farmaceutische industrie, en door te investeren in de Europese productie.
- Investeren in het culturele erfgoed in Europa en bescherming van de rijke diversiteit aan kunst en cultuur.
- Een verplichte minimale stagevergoeding in de hele Europese Unie.

Verkiezingsprogramma



Benieuwd naar het volledige verkiezingsprogramma? Op d66.nl/europa/verkiezingsprogramma download je het verkiezingsprogramma.

INTERVIEW



Meer dan ooit is het belangrijk: laat van je horen

tekst **Jan Vincent Meertens**
foto **Gerald van Luijk**

Een verenigd Europa vormt een van de meest krachtige allianties ter wereld. In juni gaan we naar de stembus om te strijden voor de eenheid van Europa en om weerstand te bieden aan de bedreiging die uitgaat van extreem-rechtse nationalisten, die onze politieke samenwerking willen ondermijnen. Ondanks onze verschillen is het van essentieel belang dat we elkaar steunen en verenigd blijven.

Wieke Paulusma (45), sinds 2021 lid van de Tweede Kamer en nu campagneleider voor de Europese verkiezingen. Ze is vol goede moed en roept alle leden op om niet alleen hun stem uit te brengen, maar vooral ook anderen te inspireren met de boodschap van D66. Wij vertegenwoordigen het redelijke alternatief: sociaal, liberaal en groen. In een gesprek met Wieke Paulusma bespreken we de campagne.

Als we Paulusma vragen naar de grote thema's van de Europese verkiezingen, dan is de oorlog het eerste dat aan de orde komt. "Europa lijdt op dit moment onder de gevolgen van de grootste oorlog op ons continent sinds de Tweede Wereldoorlog. Deze oorlog werpt ons terug in de tijd. Het zet onze verworven vrijheden en rechten op het spel." Paulusma is ervan overtuigd dat de risico's worden vergroot door partijen in Nederland en binnen Europa die de Oekraïners aan hun lot over willen laten. "Deze partijen ondermijnen hiermee Europa en ontkennen het belang van Europese veiligheid, stabiliteit en welvaart. We hebben, ook voor Nederland, een sterk, soeverein en groen Europa nodig. Dat betekent opstaan tegen populistische, fake news bestrijden en gelijkwaardigheid koesteren. Dat is wat er deze verkiezingen op het spel staat, want in heel Europa zijn er partijen die dat te grabbel willen gooien." Meer dan ooit is het belangrijk dat de leden van D66 zich laten horen. "Ik roep alle leden van D66 op de handschoenen op te pakken en onze idealen te verdedigen!"

"De coronapandemie heeft laten zien dat Nederland sterker wordt door Europa"

– **Wieke Paulusma**

Een gezamenlijke krijgsmacht

Nergens leven zoveel mensen in vrede en veiligheid als in Europa, maar nu staat onze veiligheid op het spel en nemen lidstaten maatregelen om hun defensie te versterken. D66 pleit voor een Europese krijgsmacht. "Een vrij en veilig leven voelt vanzelfsprekend, maar dat is het niet," zegt Paulusma. "Onze zwaarbevochte vrede blijft alleen geborgd als Europese lidstaten bereid zijn tot vergaande defensiesamenwerking en op termijn een Europees leger. Het is vreemd dat we als Europa drie keer zoveel uitgeven aan defensie als Rusland, maar voor veiligheid op ons continent afhankelijk zijn van Amerikaanse steun." Europese lidstaten besteden hun defensiebudget grotendeels naar eigen inzicht. Het betekent dat we inmiddels 178 verschillende wapensystemen hebben binnen de Europese Unie. De VS werkt met dertig verschillende systemen. "Deze verdeeldheid is ontzettend kostbaar en potentieel gevaarlijk. Als we echt serieus genomen willen worden als geopolitieke macht, moeten we ons eigen continent kunnen verdedigen en dat kan echt alleen als we uiteindelijk een gezamenlijke krijgsmacht realiseren."

Europese Zorgunie

Paulusma heeft veel passie voor de zorg en was eerder werkzaam als verpleegkundige. Haar ervaring neemt ze

iedere dag mee in haar werk als Tweede Kamerlid. "De politiek is gebaat bij mensen die weten hoe de zorg in elkaar steekt." Ze is enthousiast over de betekenis die Europa heeft voor de zorg. "De coronapandemie heeft laten zien dat Nederland sterker wordt door Europa. Het inkopen van vaccins deed Europa samen. De gezamenlijke inkoop zorgde voor een scherpere prijs en gegarandeerde leveringen. Die gezamenlijke marktmacht moeten we als Europa veel vaker inzetten bij de inkoop van onder meer geneesmiddelen. Daarom pleiten wij voor een Europese Gezondheidsunie." Tegelijk ziet ze het gigantische onderzoekspotentieel in de EU. Kennis is dé basisgrondstof van de Europese economie. "Wij willen dat Europa het eerste continent wordt waarvan de bevolking bevrijd is van kanker. Dat vergt samenwerking op het gebied van medisch onderzoek en voorkomen dat elke lidstaat zelf het wiel uitvindt. De EU is onze belangrijkste troef voor medische vooruitgang."

Sterke economie

We verdienen ons geld in Europa. Voor een sterke Nederlandse economie, is een sterk Europa cruciaal. "Europa gaat ook over de prijs van boodschappen in de supermarkt. Over het hebben van een baan waarmee je rond kan komen. Zekerheden die ervoor zorgen dat mensen over hun toekomst na kunnen denken." Voor D66 is duidelijk waar deze toekomst ligt. "We werken toe naar een groene economie met toekomstbestendige banen in bijvoorbeeld de techniek en AI. Door onze Europese samenwerking kunnen we innovatie aanjagen en onze strategische autonomie versterken. Zo maken we het leven voor alle Europeanen beter."

Gerbrandy: een geweldige troef

Met Gerben-Jan Gerbrandy heeft D66 een ervaren kandidaat delegatieleider. "Gerben-Jan brengt veel Europa-ervaring mee. Hij is geen heethoofd die achter elke mediatrend aan loopt. Tegelijk zal hij wel altijd opstaan op het moment dat onze Europese waarden onder druk staan. Hij is van de lange adem en werkt al jarenlang aan vergroening en natuurherstel. Als hij bijt laat hij niet meer los. Die combinatie maakt hem een geweldige troef in deze campagne en nog belangrijker: de delegatieleider die straks in het Europees Parlement pal voor onze waarden staat. Iemand die scherp en hard kan zijn wanneer de situatie erom vraagt, maar ook de rust kan bewaren en door de waan van de dag heen kan kijken. Ik roep iedereen op: doe mee met Gerben-Jan! Samen kunnen we ervoor zorgen dat hij met een zo groot mogelijk team in het Europees Parlement komt." ■

Els Borst: een inspiratie voor velen



Op 8 februari 2024 was het tien jaar geleden dat Els Borst werd vermoord. Els Borst was (samen met Winnie Sorgdrager) de eerste vrouwelijke D66 minister, de eerste vrouwelijke lijsttrekker van D66, medisch directeur van een academisch ziekenhuis, informateur en vicepremier. Haar leven was een reis van onvermoeibare dienstbaarheid aan het algemeen welzijn en bood inspiratie en betekenis voor velen. Els Borst werd op 8 februari 2003 erelid van D66. Op 21 december 2012 werd ze benoemd tot Minister van Staat.

Borst, geboren op 22 maart 1932, was arts en hoogleraar in de geneeskunde, voordat ze haar roeping vond in de politiek. Haar diepgewortelde progressieve idealen en haar wens om concrete verandering teweeg te brengen in de samenleving, leidden haar in 1994 naar de politieke arena. Ze viel meteen op als minister van Volksgezondheid en Sport. Op het ministerie zelf, waar de nota's eindelijk nauwkeurig gelezen werden, en ver daarbuiten, waar haar persoonlijke betrokkenheid en nabijheid als mens in plaats van minister gevoeld en gewaardeerd werden. Haar vermogen om moeilijke kwesties aan te pakken met een kalme vastberadenheid en doorzettingsvermogen, maakten haar geliefd bij velen.

Het was onder leiding van Els Borst dat Nederland grote stappen zette op het gebied van medisch-ethische vraagstukken, met de legalisatie van euthanasie als het ultieme hoogtepunt. Het toonde haar vastberadenheid om te handelen in het belang van de waardigheid en zelfbeschikking van ieder mens. Om het leven voor mensen beter te maken. Els Borst was daarnaast stevast pleitbezorger voor progressieve waarden en gelijke

kansen voor alle Nederlanders. Haar gevleugelde uitspraak 'de politiek is te belangrijk om alleen aan mannen over te laten', gaf haar het imago van een feministisch rolmodel. Toch zette Els Borst haar vrouw-zijn liever niet in de etalage. Ze stond niet zelf op de barricaden voor het feminisme, maar door te zijn wie ze was en te doen wat ze deed, droeg ze het feministische ideaal wel uit.

Els Borst werd bewonderd om haar eerlijkheid en integriteit. Ze was een politica die vasthield aan haar principes, zelfs als dat betekende dat ze tegen de stroom in moest gaan. Ze werd gedreven door de inhoud. Zoals de Mr. Hans van Mierlo Stichting over Els Borst schrijft: "Borst zag interesse in en empathie voor het perspectief van de 'tegenstander' niet als zwakgebod of als concessie aan haar eigen principes, maar als de essentie van politiek. Niet alleen omdat breed draagvlak duurzame verandering oplevert, maar vooral omdat dat is hoe democratie zou moeten functioneren: de groten slaan acht op de kleinen. Borst was een grote, bovenal omdat ze de kleinen nooit uit het oog verloor."

Juist in woelige politieke tijden, ook die van vandaag, is Els Borst blijvend een lichtend voorbeeld van moed, integriteit en vastberadenheid. Haar toewijding aan de volksgezondheid en medische ethiek maakt blijvende indruk, en haar invloed en nalatenschap blijven resoneren, ver voorbij haar tijd op het politieke toneel. ■

Lees meer over Els Borst in *De Ode aan Els Borst* door Jasper Dekker en Puck Rouffaer, die de Mr. Hans van Mierlo Stichting afgelopen februari publiceerde.

EUROPA

De Europese Unie, hoe zit het ook alweer?

Welke organisaties zijn er in de EU en wat doen ze eigenlijk?

tekst Lonneke de Kroon



27 VAK-MINISTERS

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

De Raad van de Europese Unie ('de Raad') is de medewetgever van de EU. Hier bespreken ministers van alle EU-landen het beleid en de wetten van de EU en nemen hier **beslissingen** over. De Raad is een van de twee wetgevende organen van de EU die nodig zijn voor het aannemen van wetten. De ministers nemen beslissingen op basis van een gekwalificeerde meerderheid van stemmen, maar voor cruciale onderwerpen, zoals belastingen en veiligheid, moet er unanieme steun zijn.



27 STAATS-HOOFDEN

DE EUROPESE RAAD

De Europese Raad bestaat uit de staatshoofden en regeringsleiders van EU-landen. De Europese Raad **neemt geen wetten aan**, maar bepaalt wel de belangrijkste politieke prioriteiten van de EU en de beleidskoers.



27 LEDEN

DE EUROPESE COMMISSIE

De Europese commissie is de **uitvoerende instantie** van de EU. De Europese Commissie stelt wetten en programma's voor die in het algemeen belang zijn van de EU. Hiervoor praten de leden met parlementen, regeringen, belangengroepen, deskundigen en burgers. De Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement bestuderen de voorstellen en nemen de uiteindelijke beslissing. De Europese Commissie is de enige die wetten kan voorstellen in de Europese Unie.



705 LEDEN

HET EUROPEES PARLEMENT

Het Europees Parlement is de enige rechtstreeks gekozen instelling van de EU en daarmee 'de stem van het volk'. Elke 5 jaar, dit jaar op 6 juni, kun je als EU-burger jouw stem uitbrengen. Het Europees Parlement heeft 705 leden, verdeeld over landen op basis van inwonersaantallen. De leden zijn opgedeeld in fracties met vergelijkbare politieke standpunten. D66 wordt nu in het Europees Parlement vertegenwoordigd door Samira Rafaela. Samen met de Raad van de EU neemt het Europees Parlement **beslissingen** over Europese wetgeving.



Hoe komt een wet tot stand?



- 1 Initiatief**  De Europese Commissie stelt een voorstel op en legt dit voor aan zowel de Raad van de Europese Unie (de Raad) als het Europees Parlement (EP).
 - 2 Goedkeuren/Aanpassen (eerste lezing)** Het Europees Parlement stemt over het voorstel, waarna het (mogelijk aangepast) naar de Raad van de Europese Unie gaat. De Raad kan het voorstel goedkeuren (voorstel aangenomen), of aanpassen en terugsturen naar het Europees Parlement.
 - 3 Aangepast Voorstel (tweede lezing)** Het aangepaste voorstel gaat terug naar het Europees Parlement. Deze kan het voorstel goedkeuren, afwijzen of nogmaals wijzigingen aanbrengen. Als er wijzigingen worden voorgesteld, gaat het voorstel terug naar de Europese Commissie voor advies. Na beoordeling door de Commissie gaat het voorstel weer naar de Raad van de Europese Unie. Indien de Raad het voorstel goedkeurt, is het aangenomen. Als de Raad het voorstel afkeurt, wordt de bemiddelingsprocedure in gang gezet.
 - 4 Bemiddeling (indien nodig)** Als er geen consensus is tussen het EP en de Raad, wordt een bemiddelingscomité (The Conciliation Committee) gevormd met vertegenwoordigers van beide partijen en mogelijk de Commissie. Dit comité onderhandelt binnen ca. zes weken over een nieuw aangepast voorstel.
 - 5 Goedkeuring (derde lezing)** Het bemiddelingsvoorstel wordt ter goedkeuring voorgelegd aan zowel het Europees Parlement als de Raad van Ministers. Beide instellingen kunnen het voorstel alleen goed- of afkeuren zonder verdere wijzigingen.
 - 6 Implementatie** Na goedkeuring moeten de lidstaten de wetgeving in hun nationale wetgeving omzetten en uitvoeren.
- i** in iedere fase van het wetgevingsproces kunnen er trialogen georganiseerd worden. Dan gaan vertegenwoordigers van de drie instellingen met elkaar om tafel om de openstaande verschillen te overbruggen.

INTERVIEW



Michiel Scheffer (60), is sinds een jaar de eerste president van de 'Board of the European Innovation Council'. Hij ziet dagelijks hoe het voeren van een andersoortig gesprek over de verschillende crises zijn vruchten afwerpt. Voor zijn opdrachtgever, de Europese Commissie, maar ook voor burgers, ondernemers en organisaties in alle uithoeken van ons continent. Het onderhouden van die onderlinge banden is niet alleen economisch relevant, maar zorgt ook voor uitwisseling van kennis, creativiteit, bijzondere perspectieven en zelfvoorzienende macht. En het draagt – niet onbelangrijk – “bij aan een duurzamere toekomst voor onze dochters”.

tekst **Carin Hereijgers**

We leren steeds weer van de crises die er zijn geweest

Richting de Europese verkiezingen vindt Scheffer het goed om ons nog eens te realiseren wat er zou zijn gebeurd als de Europese Unie er niet was geweest. Zijn beide opa's werkten in de textielindustrie en zijn vader was verkoper door heel Europa. “De oude grenzen, documenten en formulieren zorgden voor onpraktische barrières.” Lang niet iedereen in Nederland heeft dagelijks met meerdere landen te maken, maar veel van de producten die in de schappen liggen wel. “Neem bijvoorbeeld medicijnen. In het Verenigd Koninkrijk is er sinds de Brexit een tekort aan toiletpapier, schoenzolen, maar ook aan insuline.”

Hij hoopt dat de campagne voor de Europese verkiezingen een keer niet gaat over meer

of minder Europa, maar over hoe het beleid feitelijk te evalueren. En hoe komen we in gesprek over de toekomst? Scheffer was op zijn Europese kantoor, toen de boeren met hun trekkers rondom het gebouw kwamen aanrijden. “We werken allebei aan hetzelfde onderwerp. Uiteindelijk zijn we gebaat bij overleg, samenwerking en nieuwe vindingen om tot een nog steeds economisch rendabele sector te komen.”

Evalueren en leren

“We leren steeds weer van de crises die er zijn geweest. Bij de economische steun tijdens de coronacrisis heeft Europa geleerd van de financiële crisis van 2009. Voor de ecologie en een duurzame toekomst is een heel aantal

wetten zeer nuttig geweest. Denk aan het terugschroeven van het wattage van stofzuigers als productie-eis, dat ertoe heeft geleid dat zeven energiecentrales minder hoeven te draaien in Europa. Er liggen grote opgaves op het gebied van drinkwater, maar gelukkig is de samenwerking bij het rivierenbeheer er al lang en is de vervuiling al flink teruggedrongen. Hoe houden we nu het water goed vast en zorgen we ook dat landen niet overstromen, zoals in de zomer van 2021. De uitdagingen om deze onderwerpen te managen zijn dringend.”

Scheffer is gepromoveerd op ‘research & development’ en zorgde als gedeputeerde in de provincie Gelderland al voor effectieve instrumenten op dat gebied. De Europese Innovatieraad had tot voor kort niet zo’n goede naam. “Maar als fulltime voorzitter kan ik er nu beter aan werken. De raad geeft vorm aan een Europese innovatieagenda doordat de wetenschap haar uitkomsten deelt. Met de duizenden aanmeldingen is het de grootste database voor innovatie in de wereld. Nederland, met name Nijmegen en Wageningen, zijn op dit moment

koploper hierbij. Zo kun je als klein land toch veel betekenen tussen de andere landen.”

Praktisch werken aan gezondheidszorg, voedseltransitie en circulaire economie

Denk aan een Sloveens bedrijf waar vrouwelijke managers kledingstukken van katoen/polyester chemisch terug recyclen naar aparte monomeren, bouwstenen van grondstoffen. Er is een bedrijf dat werkt aan 3D-geprinte, biologisch afbreekbare borstimplantaten, die meteen tijdens een borstampuatie geplaatst kunnen worden. Het materiaal is ook toepasbaar als verbandstelsel voor diepe (oorlogs-)wonden. In Warschau worden vezels uit landbouwafval gewonnen. En een Libanese ondernemer in Hamburg produceert eiwitten uit schimmeldraden, een bijdrage aan de voedseltransitie.”

Door dit soort samenwerking hebben we uiteindelijk meer gemak dan last van Europa, feitelijk gezien. Maar hoe vertellen we dat in de komende campagne? In ieder geval door als vorm het gesprek te kiezen. “Niet als een karateka frontaal ingaan tegen kiezers die het verhaal van ons en ook onze verwante partijen niet sympathiek vinden. Het is beter om een judobeweging te maken. Luisteren, meenemen en dan laten bijdraaien. Hoe is de concrete eigen ervaring in jouw leven met een onderwerp waar Brussel de schuld van zou hebben? Is dat ook werkelijk zo en zou het dan niet zo zijn dat D66 dit probleem ook ziet en adresseert? En dan op een manier die problemen daadwerkelijk aangaat.”

Aanspreekpunt in een bijzonder werelddeel

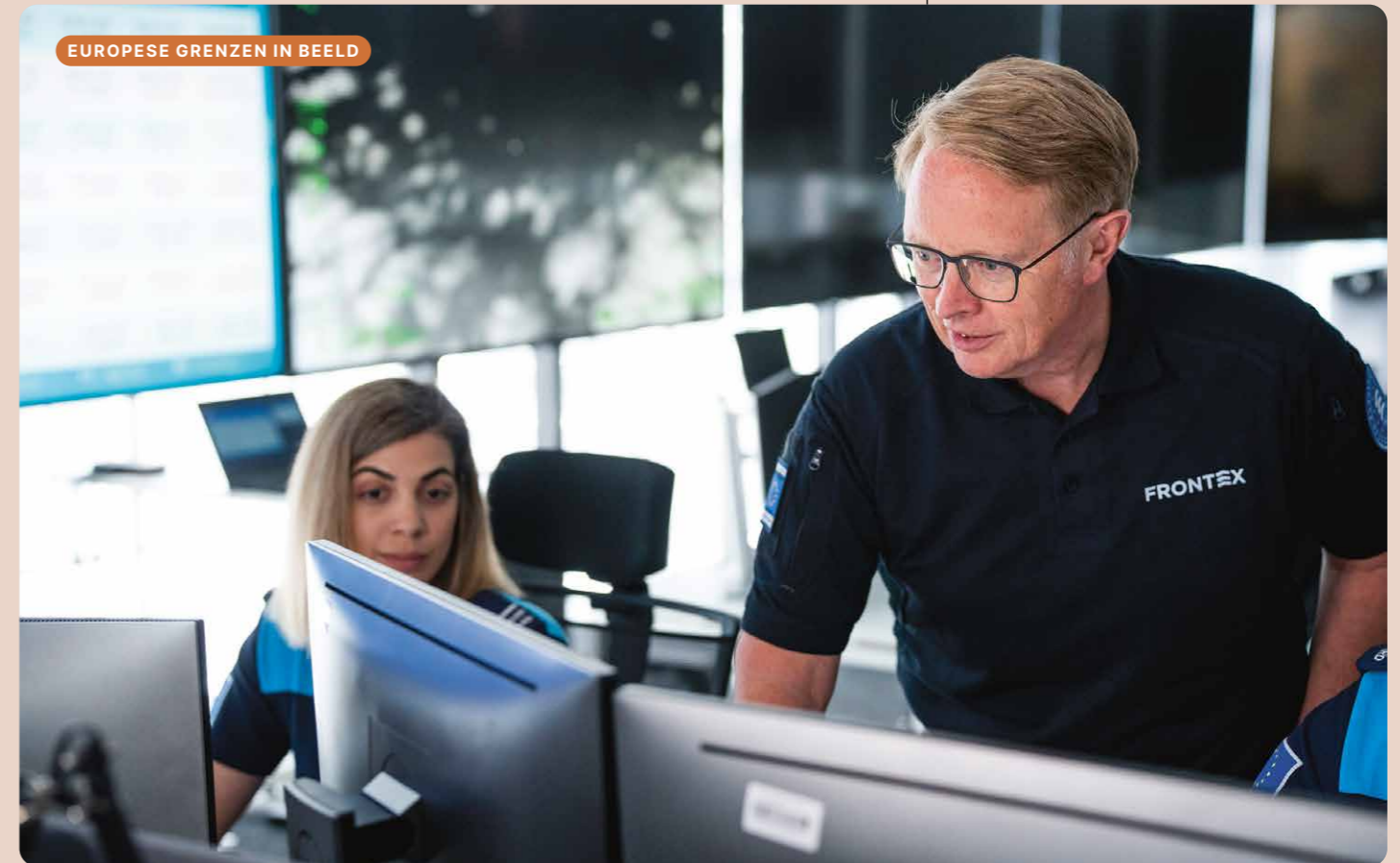
Door aandacht te hebben voor de ervaringen van burgers, organisaties en ondernemers zelf, voorkomen we dat we losraken van de werkelijkheid en ons laten verleiden tot alleen het zoeken van schuldigen. “Het is beter om de problemen onder ogen te zien en zichtbaar te maken hoeveel ontwikkelingskracht, wil tot samenwerken en creativiteit er in alle uithoeken van Europa te vinden is, dan ons blind te staren op platte retoriek. Ja, we moeten deze groepen van repliek dienen, maar belangrijker nog is om mensen in Europese dorpen en steden te laten merken hoe bijzonder het is om in een werelddeel te wonen, waar de democratie nog een aanspreekpunt heeft en werkt aan concrete oplossingen. ■



Michiel Scheffer (1964) is geboren in Manchester (UK). Hij woont in Nijmegen en Brussel. Binnen D66 was hij lid van de afdelingsbesturen van België, provincie Utrecht, en afdelingsvoorzitter in Amsterdam-Oost en Nijmegen. Hij was voorzitter van de Permanente Programma-commissie (1997-2002), en fractievoorzitter (2011-2015) en Gedeputeerde in de provincie Gelderland. Ook bij gewone verenigingsbijeenkomsten en campagnes is hij nog vaak actief.

“Door aandacht te hebben voor de ervaringen van burgers, organisaties en ondernemers zelf, voorkomen we dat we losraken van de werkelijkheid en ons laten verleiden tot alleen het zoeken van schuldigen”

– Michiel Scheffer



Beheren en bewaken van Europese grenzen

Met de haast permanente aandacht voor migratievraagstukken is Frontex een sleutelorganisatie die raakt aan de kern van de EU: Europese samenwerking en gemeenschappelijke buitengrenzen. Democraat sprak directievoorzitter Hans Leijtens in het licht van de naderende Europese verkiezingen.

tekst Bas Knijf

Leijtens is regelmatig op reis om de missie van het Europees Grens- en Kustwachtagentschap te dienen. Het salueren op Schiphol is geen reflex meer, maar als voormalig commandant van de Koninklijke Marechaussee wordt Leijtens nog regelmatig herkend door oud-collega's.

Een miniatuurversie van de EU?

Het grensbeheer van 27 lidstaten komt op de redacteur over als een potentieel moeras van taken en bevoegdheden. “In werkelijkheid functioneert het niet heel anders dan ‘de driehoek’ zoals we die in Nederland kennen”, legt Leijtens uit. “De politie treedt op verzoek van de burgemeester op in het kader van de openbare orde en veiligheid. En ook wij opereren niet onafhankelijk binnen lidstaten. Frontex-medewerkers zijn echter EU-ambtenaren met de

bevoegdheid om grensbeheertaken uit te voeren, gelijk aan de functies van de gastland. Ja, dat is inclusief de toepassing van geweld. Morgen bezoek ik de Bulgars-Turkse grens: daar staan Frontex-medewerkers gewapend en in uniform naast Bulgaarse grenswachten.”

Wellicht minder bekend, is de samenwerking met landen buiten de EU. Als voorbeelden noemt Leijtens Moldavië, Georgië, Senegal en Marokko. “We verzamelen inlichtingen over migratie, brengen kwetsbaarheden en risico's in kaart en ondersteunen bij het terugsturen van migranten. In het geval van Moldavië voert Frontex daadwerkelijk gezamenlijke grenscontroles uit met de lokale autoriteiten. Dit kan, omdat onze Roemeense ambtenaren in hun eigen taal kunnen opereren. De taalbarrière, bijvoorbeeld bij het raadplegen van systemen, is er dan niet.”

Impact Europese verkiezingen

Zijn voorganger bij Frontex, Fabrice Leggeri, staat op plek 3 op de lijst van Rassemblement National, de partij van Marine le Pen. Leggeri stapte in 2022 op na een zeer kritisch rapport van integriteitswaakhond OLAF naar de rol van Frontex bij de omstreden 'pushbacks'. Hoe kijkt Leijtens naar de mogelijke confrontatie met Leggeri in het Europees Parlement? “Die komt er, zonder twijfel. Ik mag regelmatig aanschuiven in Brussel en ja, ook wat zeggen, gelukkig. Je raakt er deels aan gewend: de ene helft van het parlement noemt me een moordenaar, de andere helft de taxichauffeur van migranten. Dan weet jij wel wie waar staat in zijn opvatting. Over het algemeen ben ik positief over de samenwerking met het Europees Parlement. Zeker ook met de Nederlandse Europarlementariërs ging het zeer constructief.”

Of deze samenwerking ook intact blijft, is de vraag: “afhankelijk van de machtsbalans in het parlement na de verkiezingen zal de samenstelling van diversie subcommissies gaan

veranderen. Voor Frontex is de LIBE commissie (burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken) een belangrijk comité. Ook al veranderen de commissieleden niet, hun relatieve positie in die commissie kan veranderen en daarmee de mate van invloed op de agenda. Daarnaast vraag ik mij af of er een speciale commissie voor veiligheid in het leven wordt geroepen. Ook een defensiecommissie behoort tot de mogelijkheden. Dat zouden belangrijke commissies voor Frontex zijn.”

Migratiedeal heeft praktische uitwerking

Na lang onderhandelen werd de EU het eind 2023 eens over nieuwe regels voor asiel en migratie. Een grote stap in de erkenning van migratie als een Europees probleem, benadrukt Leijtens. Hij wijst echter ook op knelpunten in het huidige systeem, die moeten worden opgelost voor het nieuwe concept effectief kan zijn: “We moeten de tijd voor de juridische uitwerking van de deal benutten om betere overeenkomsten te sluiten met derde landen. Als een migrant uit een veilig derde land wordt afgewezen, maar het veilige land weigert de migrant terug te nemen, dan blijft het probleem in zijn huidige vorm bestaan. Daarmee staat de geloofwaardigheid van de deal onder druk.”

De migratiedeal voorziet ook in opvangcentra voor migranten, om te voorkomen dat zij na de intake in afwachting van de procedure doorreizen in Europa. Treden Frontex-medewerkers straks ook als beveiligers op in deze centra? “Daar zijn wij niet verantwoordelijk voor. Wij ondersteunen de voorkant van het proces met grensbeheer. De daadwerkelijke intake en asielpcedure worden gedaan door een andere instantie in het gastland, vergelijkbaar met de IND in Nederland. Het beheer en onderhoud van opvangcentra en de zorg voor migranten tijdens hun verblijf daar valt ook onder de verantwoordelijkheid van de gastlanden.



“Over het algemeen ben ik positief over de samenwerking met het Europees Parlement. Zeker ook met de Nederlandse Europarlementariërs ging het zeer constructief”

– Hans Leijtens

Over Frontex

Frontex, het Europees Grens- en Kustwacht-agentschap, ondersteunt de EU-lidstaten en met Schengen geassocieerde landen bij het beheer van de buitengrenzen van de EU en de strijd tegen grensoverschrijdende criminaliteit.

Frontex komt weer in beeld als een besluit is genomen en het besluit is terugkeer. Dan ondersteunt Frontex de landen bij het terugbrengen van migranten die geen bescherming nodig hebben. Dit kan variëren van het volledig overnemen van het proces tot het bieden van counseling en re-integratieondersteuning.”

Toekomst

Door de aandacht voor migratie groeit het budget voor Frontex de komende jaren met grote stappen. Zo zal de organisatie groeien van twee- naar tienduizend medewerkers in 2027. Gaat dit niet gepaard met groei-pijn? “Ik heb bewondering voor wat de mensen hier in het relatief korte bestaan van Frontex hebben neergezet. Maar, uiteraard brengt de groei uitdagingen met zich mee, zoals verdere professionalisering en het ontwikkelen van een cultuur waarin het melden van onregelmatigheden wordt aangemoedigd. Neem die Frontex-medewerker die in zijn eentje ergens, in bijvoorbeeld Moldavië, iets ongepast ziet gebeuren. Hij kijkt om zich heen en ziet dat dezelfde mensen links en rechts van hem de volgende dag weer naast hem zullen zitten. Dan moet Frontex ervoor zorgen dat die medewerker in vertrouwen kan rapporteren zonder dat hij daar zelf risico's door loopt.” Leijtens zelf maakte onlangs zijn 1-jarig jubileum mee bij de organisatie en zal dus nog enige tijd onderdeel zijn van die toekomst. “Of de bloemen op het bureau staan? Ha – ik vrees dat ik zelf moet trakteren!” Dat zijn dus ieder jaar meer gebakjes. ■



foto Harry Heuts

INTERVIEW

Als bestuursvoorzitter van Universiteit Maastricht is Rianne Letschert verantwoordelijk voor de strategie, de externe relaties en het netwerk. De universiteit wordt gezien als dé Europese universiteit van Nederland. Letschert vindt het behoud van en de doorontwikkelen van het kenmerkende Europese karakter van de instelling dan ook heel belangrijk.

tekst Nina Sneijers

“We moeten trots blijven op zo’n type universiteit”

Internationaal karakter is belangrijk voor de regionale economie

“Toen de mijnen in Limburg 55 jaar geleden sloten, stortte de Limburgse economie in. De oprichting van een universiteit moest de economie van Zuid-Limburg een nieuwe impuls geven. Het doel was onder meer om studenten binnen een straal van 100 kilometer aan te trekken. Hierdoor, maar ook doordat de universiteit koos voor veel internationale opleidingen, zoals European Law, European Studies en European Public Health, kon de universiteit bouwen aan haar internationale karakter. Nu is 60% van de studenten niet-Nederlands, maar ze komen grotendeels uit de EU.”

Doordat de universiteit een bepaalde omvang heeft verkregen, kan er nu geïnvesteerd worden. “We zetten campussen op in heel Limburg, waar onderzoek, onderwijs en bedrijvigheid samenkomen. We creëren veel werkgelegenheid, op academisch niveau, maar ook op HBO- en MBO-niveau,” legt Letschert uit. Door de landelijke discussie over internationalisering in het onderwijs, is het nu een onzekere tijd voor de regio. “Wanneer alle bachelors in het Nederlands moeten, gaat deze sector in Limburg omvallen, dan gebeurt er weer wat er gebeurde toen de mijnen sloten. Dit zou ontzettend schadelijk zijn. Daarom moeten we zorgen dat we trots blijven op zo’n type universiteit en de Europese idealen die het representeert.”

Het internationale karakter van de universiteit was ook wat Letschert zo aansprak. “Binnen mijn vakgebied heb ik altijd gewerkt in internationaal recht, Europees recht, mensenrechten. Internationale oriëntatie trekt mij ontzettend en ik vond het heel boeiend hoe ze dat in Maastricht in zo’n korte tijd hebben weten neer te zetten. De stad is divers, wat het interessant en complex maakt.” Voorbeelden van die complexiteit zijn terug te vinden in de dialoog die de instelling aangaat rondom seksuele veiligheid. “Bij UM krijgen alle eerstejaars te maken met de dialoog rondom dit onderwerp. Doordat het studenten zijn van allerlei verschillende achtergronden en culturen, is het voor sommige lastiger om de dialoog aan te gaan en te leren hoe ze hierover praten. Aan ons de uitdaging om ervoor te zorgen dat iedereen zich veilig en comfortabel voelt om hierover te praten.”

Diversiteit als bron van verfrissende oplossingen

Wat misschien wel inherent is aan die internationaliteit, is het thema diversiteit. Toen Letschert begon als rector, was haar doelstelling dat minstens 30% van de hoogleraren vrouwelijk zou zijn. “Uit onderzoek blijkt dat als je een bepaalde groep meer wilt inbedden binnen je organisatie, daarvoor minstens de grens van 30% gepasseerd moet zijn. Mijn doelstelling voor het aantal vrouwen is gelukt, al hoop ik dat die groep die nu universitair hoofddocent is, ook snel door kan groeien naar het hoogleraarschap. Verder zijn we er met de diversiteit nog lang niet. Zeker op het gebied van etnische diversiteit hebben we nog veel te doen, veel functies zijn nu nog voor witte, West-Europese mensen. Terwijl juist hierin meer diversiteit zal zorgen voor nieuwe

perspectieven. Als iedereen op elkaar lijkt, krijg je een eenheidsoplossing. Zeker voor een universiteit, een instituut dat bezig is met de maatschappij te bestuderen en te verbeteren met kennis, is diversiteit belangrijk. Een maatschappij is superdivers, dus dit moeten we ook intern beter weerspiegelen. Dit betekent ook het dekoloniseren van het onderwijs-curriculum en perspectieven meenemen van andere werelddelen.”

Nationaal Groeifonds

Naast voorzitter van het College van Bestuur, is Rianne ook voorzitter van de adviescommissie van het Nationaal Groeifonds. Dit fonds is opgericht om geld te investeren in grootschalige initiatieven die het verdienvermogen van Nederland structureel veranderen. “Het gaat voornamelijk om projecten die een grote maatschappelijke transitie veroorzaken. Dan kun je denken aan projecten in allerlei richtingen. Van bedrijven die zich bezighouden met kwantumcomputing, tot ideeën over hoe we burgers kunnen prikkelen om hun hele leven lang te blijven leren. We investeren bijvoorbeeld ook in de Einsteintelecoop, die in Limburg gebouwd wordt. Dit project zal de regio een boost geven en het kan zorgen voor ontzettend veel innovaties en uitvindingen, waarvan we nu nog niet eens weten wat het betekent.”

Het groeifonds kan de positie van Nederland binnen Europa versterken. “Doordat we kiezen in welke technologie sectoren we echt willen investeren, kun je op bepaalde gebieden zeer groot en competitief worden. Daarmee laat je zien dat je een verschil maakt. We kijken ook naar de maatschappelijke baten van de projecten die ingediend worden, het economisch perspectief is niet voldoende. Mede daarom zijn we blij dat de Raad van de Toekomst, waar jongeren inzitten, ons adviseert en kritisch volgt. Deze jongeren houden mij goed scherp, doordat ze veel oog hebben voor de maatschappelijke consequenties van bepaalde keuzes.”

“Ik ben ooit lid geworden van D66, omdat ik geloof in de waarden waar het voor staat, het sociaal-liberale. Maar ik hou me nu bewust meer op de achtergrond, omdat ik een publieke functie heb. Binnen de universiteit hebben we alle politieke kleuren en ook nu ik met de politiek in gesprek ben om de positie van de instelling te beschermen, vind ik het belangrijk dat ik geen formele politieke rol vervul.” ■



Prof. dr. Rianne Letschert (1976) is voor-

zitter van het College van Bestuur van de Universiteit Maastricht. Ze studeerde Internationaal Recht aan de Universiteit van Tilburg, de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit van Montpellier. In 2019 werd ze als eerste universiteitsbestuurder verkozen tot Topvrouw van het jaar. Rianne is auteur en redacteur van verschillende boekpublicaties en artikelen in nationale en internationale tijdschriften. In maart 2023 werd ze voorzitter van de Adviescommissie van het Nationaal Groeifonds.



foto Jeroen Mooijman

Help jij ons groeien?

Nog een paar weken en dan is het zover. Dan gaan we naar de stembus voor het nieuwe Europees Parlement.

We gaan het land in om te zorgen dat D66 als echte pro-Europese partij meer zetels haalt. Maar dat kunnen we niet zonder jouw hulp als lid.

“De Europese verkiezingen in 2024 zijn van cruciaal belang. Een stevig progressief geluid in Europa is belangrijk. Juist nu op steeds meer plekken in Europa, net als in Nederland, een rechts-populistische wind waait. Veel van de uitdagingen waar we voor staan komen op de schouders van de Europese Unie te liggen. Daarom is een sterk Europa dat krachtige beslissingen kan nemen zo cruciaal.”

– Gerben-Jan Gerbrandy
Lijsttrekker Europese Verkiezingen

Niet de straat op, maar wel onze boodschap steunen?

Terwijl de Tweede Kamerverkiezingen nog vers in het geheugen zitten, moeten wij alweer fors investeren om zichtbaar te zijn op straat, in de krant en online. Bevlogen en wendbare D66'ers gaan de straat op om campagne te voeren, maar campagnes kosten geld.

Met jouw donatie zal D66 de progressieve wind in Europa blijven aanwakkeren. Wij maken ons hard voor een veilig, duurzaam en welvarend Europa. Dit is nu harder nodig dan ooit.

Help jij ons groeien?

Scan dan de QR-code, zodat je jouw eenmalige donatie kunt doen of doneer handmatig op onze bankrekening NL11RABO0113042396 t.n.v. Democraten 66 te Den Haag onder vermelding van EP-24.

Structureel steunen

Enmalige donaties zijn waardevol voor de campagne, maar blijvende steun is van nog groter belang om een blijvend progressief D66-geluid te laten horen. Wist je dat je een vastgelegde gift fiscaal kunt aftrekken?

Als je D66 op een structurele manier wilt steunen en tegelijkertijd wilt profiteren van belastingvoordeel, kun je jouw contributie vastleggen in een schenkingsovereenkomst. Dit is voordelig voor zowel jou als voor D66: de partij krijgt financiële zekerheid en jij geniet van meer belastingvoordeel. Op deze manier kun je ook meer geven, zonder dat het jou extra kost.

Hoe werkt dat dan?

D66 heeft een ANBI-status. Daarom ziet de belastingdienst jouw jaarlijkse contributie (en donaties) als gift. Daarbij is er een niet-aftrekbare drempel, tenzij je jouw contributie voor minimaal 5 jaar vastlegt. Dan is jouw contributie volledig fiscaal aftrekbaar. Waarbij geldt, hoe hoger de bijdrage, hoe hoger het belastingvoordeel.

Wat is jouw belastingvoordeel?

Ga naar anbigift.nl/d66 en vul je jaarinkomen en gift (contributie plus extra gift) in. Je ziet meteen welk belastingvoordeel je hebt én wat je extra kunt schenken terwijl je netto evenveel blijft betalen als nu.

Wil je meer weten of wil je een schenkingsovereenkomst afsluiten? Download de lege overeenkomst via d66.nl/schenkingsovereenkomst en stuur deze ingevuld naar Thijs van Rens: fondsenwerving@d66.nl. Ook voor vragen kun je bij Thijs terecht.



Steun onze strijd voor een veiliger Europa:

Doneer voor onze campagne



Bedankt!

D66

foto Martijn Beekman



UITGELICHT

NIEUWE LEDENDAG

foto's Jeroen Mooijman

Zo'n 450 nieuwe leden kwamen op 9 maart naar de Tweede Kamer om kennis te maken, in gesprek te gaan met andere leden en mee te doen aan interactieve sessies. Opvallend was dat veel nieuwe leden aangaven geïnteresseerd te zijn in het spelen van een actieve(re) rol binnen de partij of de vereniging.

Femke: "Vrouwen als Els Borst en Sigrid Kaag zijn grote voorbeelden voor mij op het gebied van 'vanuit passie voor de inhoud, impact maken.' Ik ben heel benieuwd om te zien welke rol ik zelf kan gaan spelen."

Petra: "Je kan meer betekenen als je je verenigt, daarom ben ik lid geworden."

Timo: "Als je een eigen mening hebt, moet je daar ook wat mee doen. Het lijkt me leuk om vanuit de inhoud wat te kunnen betekenen voor de partij."

René: "Ik kwam iets tegen van D66 met de kreet 'sta op, bouw mee' en dat activeerde mij. Ik stem mijn hele leven al D66, maar was nog geen lid. Het DNA van de partij spreekt mij erg aan. Er zijn altijd dingen waar je het niet mee eens bent, maar over de hele linie zijn dit de mensen die vertegenwoordigen waar ik voor sta."

Ole: "Ik ben al lid sinds mijn 16e. Ik ben nu 17 en heb dus zelf nog nooit gestemd. Ik ben wel zeer geïnteresseerd en misschien wil ik in de toekomst ook een actieve rol gaan spelen in de politiek."

Gesina: "Ik heb bij de laatste verkiezingen, zoals zoveel mensen, tactisch PvdA gestemd. Na de uitslag wilde ik wat doen en daarom ben ik lid geworden." ■



CONGRES

Democraten,

Er ligt de komende jaren een grote opgave. Extreemrechts gaat aan de macht komen. Het past in de traditie van D66 om zich daartegen altijd en als eerste te blijven uitspreken.

Daarbij zal ons progressieve verhaal leidend zijn. En zullen we mensen vooropzetten. Dat kan alleen met een wendbare vereniging, die leeft, actief is en met elkaar in gesprek is.

Wij vertellen ons eigen verhaal en laten ons niet afleiden door populistische proefballonnetjes en verzonnen problemen. We vertellen het verhaal van een Nederland waar je met het beste onderwijs de beste versie van jezelf kan worden. Waar we vooroplopen in de aanpak van de klimaatcrisis.

Het verhaal van een sterk Europa, dat zichzelf kan verdedigen en wereldwijd opkomt voor vrijheid en democratie. Het verhaal van een eerlijk Europa, waar werken beter loont.

Dit betekent ook iets voor hoe we onze vereniging vormgeven. Om ruimte te krijgen voor een scherp debat over de onderwerpen die voor ons belangrijk zijn, zullen we ergens ruimte moeten maken.

De afgelopen maanden zijn we hier al mee begonnen. En zoals je waarschijnlijk van hem gewend bent, met Rob voorop. Door heel het land zijn al huiskamerbijeenkomsten georganiseerd waar leden in gesprek gingen over wat wij als D66 moeten doen om die ruimte te maken.

Deze bijeenkomsten zijn natuurlijk slechts de eerste stap. Binnenskamers met andere leden in gesprek gaan is goed, maar we zijn er als partij om het gesprek op straat te voeren met de bijna 18 miljoen Nederlanders die geen lid zijn van D66.

Nederlanders die allemaal op hun manier de wereld een beetje beter willen maken. Door te helpen in de kantine bij de sportclub, een boek voor te lezen aan kinderen met een taalachterstand of door te protesteren tegen onrecht dat ze zien. We zitten als D66'ers bij een partij om hen te helpen die wereld wat mooier te maken. Dus ga in gesprek. Bij de sportclub, in het buurthuis en bij de demonstratie.

Namens het Landelijk Bestuur,

Victor Everhardt
Partijvoorzitter



Scan de code om de speech van Rob Jetten terug te kijken.



fotos Jeroen Mooijman



D66 internationaal appt met een democraat in het buitenland. Dit keer: **Tomáš Valášek in Slowakije. Tomáš vertegenwoordigt onze zusterpartij Progressive Slovakia (PS) in het Slowaakse parlement en was tot 2017 diplomaat voor de NAVO.**

tekst **Marijn Hendriksen**

D66: Hi Tomas, de laatste parlementsverkiezingen waren een overwinning van het populisme in Slowakije. Welk gevoel overheerst nu? ✓✓

Thomáš: Vastberadenheid. De regeringscoalitie streeft naar straffeloosheid voor oligarchen dicht bij de regeringspartijen en onderdrukt de vrije pers. Dat zorgde voor massale protesten met tienduizenden deelnemers. De politieke oppositie blokkeerde succesvol een omstreden wetsvoorstel voor een nieuw Wetboek van Strafrecht en dwong wijzigingen af. ✓✓

D66: Progressive Slovakia doet het goed in de peilingen. Wat zou verkiezingswinst bij de komende presidentsverkiezingen betekenen voor de komende jaren? ✓✓

Thomáš: PS heeft geen eigen presidentskandidaat, maar steunt de onafhankelijke kandidaat Ivan Korčok. Wij zien hem als een garantie voor onze blijvende politieke oriëntatie op de EU en de NAVO, en als tegenwicht voor de populistische, Rusland-vriendelijke uitvoerende macht. Het is cruciaal dat de president iemand is met prowesterse en democratische waarden. ✓✓

D66: Hoe heeft Progressive Slovakia campagne gevoerd in Slowakije? ✓✓

Thomáš: We gingen de verkiezingscampagne in als buitenstaander; zonder parlementaire vertegenwoordiging en met relatief nieuwe kandidaten. We profileerden ons als expertise-partij en anti-corruptiepartij; een serieus alternatief voor populistten. Onze focus ligt op gelijkheid, mensenrechten en klimaatkwesties. We kregen bijna 18% van de stemmen en werden zo de op één na grootste partij van Slowakije. ✓✓

D66: In andere Europese landen schaadden gekozen populistische partijen soms het democratische systeem. Wat is er nodig om te zorgen dat dit in Slowakije niet gebeurt? ✓✓

Thomáš: Desinformatie vormt een bedreiging voor de democratie en heeft de verkiezingsuitslag zeer beïnvloed. Bekende gezichten uit de desinformatie-scene zitten zelfs in het parlement en op ministerposten. PS waarschuwt al lang voor deze dreiging en bekritiseert de nieuwe regering voor het aannemen van beleid dat de Europese waarden ondermijnt. Bij het bevorderen van de democratie in Slowakije zijn dezelfde dingen belangrijk als in andere landen waar autoritaire tendensen dreigen: steun voor onafhankelijke media en maatschappelijke organisaties, en mediageletterdheid om buitenlandse inmenging te bestrijden. ✓✓

D66: Wat zou je anders willen doen in de Slowaakse politiek? ✓✓

Thomáš: De topprioriteit van PS is het beschermen van democratie, westerse waarden en mensenrechten. Door straatprotesten, maar ook door samenwerking met gelijkgestemde oppositiepartijen. We verwerpen autoritarisme en focussen op het behoud van democratie. Ook de komende Europese Parlementsverkiezingen zijn van belang; we streven naar een sterke Europese stem en verdedigen onze vorige overwinning. Onder leiding van oud-premier Ľudovít Ódor hebben we een krachtige kandidatenlijst opgesteld om te laten zien dat Slowakije meer is dan de regering van Robert Fico. ✓✓

ESSAY

Nieuwe denkers over de toekomst van Europa



Wat gebeurt er als je een groep aanstormende denkers vraagt naar hun missie voor de toekomst van de Europese Unie? Dat experiment ging de Mr. Hans van Mierlo Stichting anderhalf jaar geleden aan. In maart verscheen het boek dat hier het resultaat van is: Veertien missies voor Europa.

O

nze taak is niet om de toekomst te voorspellen, maar om haar mogelijk te maken. Dat schreef Antoine de Saint-Exupéry, de auteur van het bekende verhaal *De kleine prins*, halverwege de twintigste eeuw. In zijn constatering schuilt vandaag de opdracht voor Europa. De oorlog die Rusland voert in Oekraïne, extreem weer als gevolg van klimaatverandering, de COVID-19-pandemie: Europa is kwetsbaar gebleken. Deze kwetsbaarheid vraagt om democratisch debat over hoe de toekomst van Europa eruit moet zien.

Lange tijd draaide Europese integratie in de eerste plaats om het doorbreken van grenzen. De interne markt kwam centraal te staan in vrijwel alles wat de Europese Unie deed; het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal zorgde voor economische voorspoed. Tegelijkertijd profiteerde niet iedereen en elke lidstaat evenveel, verslechterde het klimaat en creëerde de interne markt ook onzekerheid voor werkenden. De huidige tijd vraagt daarom om een andere vorm van Europese samenwerking. Samenwerking waarmee de Europese Unie bijdraagt aan een mate van zekerheid en een veilig bestaan voor alle Europeanen.

Om deze nieuwe vorm van samenwerking mogelijk te maken, zijn gezamenlijke doelen nodig. Econoom Mariana Mazzucato stelt dat de Europese Unie 'missie-georiënteerd' beleid zou moeten voeren, gericht op vernieuwende oplossingen voor maatschappelijke problemen. Zij laat zich inspireren door de missie die president Kennedy in mei 1961 aankondigde: de Amerikaanse regering zou nog voor het einde van het decennium een mens op de maan zetten. Gedurende de jaren waarin de regering en uiteenlopende sectoren toewerkten naar de realisatie ervan, bleven ze de focus houden op dat ene gedurfde doel – met positieve effecten voor talloze onderdelen van de maatschappij.

Missies hoeven niet beperkt te blijven tot de ruimtevaart. Missie-georiënteerd beleid kan ook bijdragen aan die sterkere rol voor de Europese Unie die zo hard nodig is om de uitdagingen waar ze voor staat het hoofd te bieden. Want inmiddels heeft de Europese Unie op tal van terreinen verantwoordelijkheden gekregen én wordt zij als verantwoordelijk gezien om gezamenlijke problemen op te kunnen lossen.

Zo kwam de Europese Commissie met de baanbrekende Europese Green Deal om in 2050 de uitstoot van broeikasgassen te stoppen. Toen de COVID-19-pandemie uitbrak, keken veel burgers en lidstaten naar de Europese Unie. Voor het falende asiel- en migratiebeleid en de duizenden mensen op de vlucht die aan de grenzen van de Unie omkomen, houden velen de Europese Unie verantwoordelijk. En sinds de Russische invasie richt ook Oekraïne de ogen op de Europese Unie, voor civiele en militaire steun.

De nieuwe denkers in *Veertien missies voor Europa* buigen zich stuk voor stuk over wezenlijke vraagstukken waar een Europees antwoord op nodig is. Een antwoord waarbij de gevolgen voor inwoners van Europa centraal staan en waarbij politici nadrukkelijk verder kijken dan de volgende verkiezingen. Een antwoord dat vertrekt vanuit de kernwaarden van vrijheid, gelijkheid en democratie.

“De nieuwe denkers in *Veertien missies voor Europa* buigen zich stuk voor stuk over wezenlijke vraagstukken waar een Europees antwoord op nodig is”

Nynke Schulp zet uiteen hoe de landbouwsector onze gezondheid en die van de natuur juist kan verbeteren. Daniel Scholten pleit voor een energietransitie waarin alle huishoudens, economische sectoren en landen mee kunnen komen. Om klimaatrampen te voorkomen, moeten we lokale kennis beter benutten in besluitvorming, bepleit Marieke Meesters.

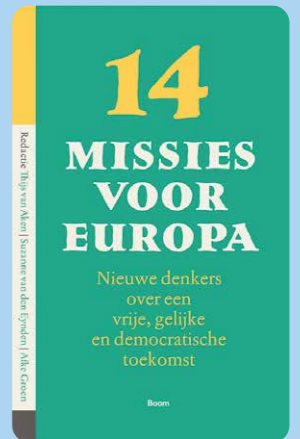
Hoe zorgen we voor meer bestaanszekerheid voor alle Europeanen? David Bokhorst ziet kansen om investeringen in mensen, zoals kinderopvang en onderwijs, op Europees niveau te verbeteren. En Sven Schreurs laat zien hoe we het aantal werkende armen in de Europese Unie kunnen halveren.

Nieuwe technologieën als kunstmatige intelligentie hebben een grote impact op zo ongeveer alle aspecten van ons dagelijks leven. Laura de Vries pleit voor substantiële investeringen in technologie die bijdraagt aan een groen, sociaal en democratisch Europa. Justin Lindeboom en Yasmine Bouzoraï willen dat consumenten onder dezelfde voorwaarden toegang hebben tot e-commerce en digitale diensten. Birgit Wouters zet uiteen dat de gezondheidszorg kan verbeteren als we gezondheidsgegevens beter uitwisselen.

Het geweld van Rusland, de geopolitieke rivaliteit van China en de terugtrekkende beweging van de Verenigde Staten: in een veranderende wereld draagt de oprichting van een Europese Defensie Unie bij aan de veiligheid van Europa, stelt Yf Reykers. Ellen Mangnus schrijft dat de Europese Unie eerlijk handelsbeleid moet voeren om ongelijkheid in de wereld te verkleinen. En Lynn Hillary pleit voor een Europees migratiebeleid dat zich richt op mensenrechten, zoals met de inrichting van een humanitair visum.

Binnen de Europese Unie staan de democratische rechtsstaat en fundamentele waarden onder druk van autocratische, populistische leiders. Volgens Joris Melman kan bewustzijn over wederzijdse afhankelijkheid de bron vormen voor een Europees gevoel van gemeenschappelijkheid. Vincent Stuer stelt dat Europese integratie het verschil kan maken door perspectief te bieden aan burgers. Dit alles kan volgens Josette Daemen en Tom Theuns niet zonder democratische legitimiteit en rechtsstatelijkheid.

Zo nemen we in dit boek de opdracht van De Saint-Exupéry ter harte: de toekomst mogelijk maken. Niet door haar te voorspellen, maar door haar te verbeelden. ■



14 Missies voor Europa

De redacteurs Thijs van Aken, Suzanne van den Eynden & Afke Groen zijn verbonden aan de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66.

Scan de QR-code en bestel nu het boek voor €24,90





EUROPA HEEFT ONS NODIG DEZE VERKIEZINGEN

Met de Europese Parlementsverkiezingen in het verschiet, is het tijd voor een zelfreflectie.

Op november 2023 hebben we gezien dat radicaal-rechts massaal de weg naar de stembus weet te vinden. Dit fenomeen speelt breder dan in Nederland alleen. Er lijkt een conservatieve wolk boven Europa te hangen die niet vanzelf verdwijnt.

Met het toenemende populistisch-rechtse geluid is het gemakkelijk om gefrustreerd te raken door de huidige politieke situatie. Soms lijkt het wel alsof onze stem verzuipd in een zee van eurosceptis en polarisatie. Nu hoef ik het gemiddelde D66-lid niet duidelijk te maken dat Europa raakt aan allerlei cruciale uitdagingen van deze tijd: onze veiligheid, het klimaat, migratie en nog veel meer. Problematisch is echter dat tijdens de vorige Europese Parlementsverkiezingen in 2019 slechts 41,93% ging stemmen. De gewone kiezer is een stuk minder met Europa bezig dan wij.

Het is dan ook tijd om in actie te komen! Om een progressief geluid in Europa te laten horen, ligt de verantwoordelijkheid bij ons. We moeten onze familie, vrienden, collega's en burens overtuigen om te gaan stemmen. We moeten de discussie aangaan, vragen stellen en mensen aanmoedigen om deel te nemen aan het democratische proces.

We mogen niet toestaan dat anderen onze toekomst bepalen door thuis te blijven op verkiezingsdag. Niet alleen voor onszelf, maar vooral voor alle generaties die nog gaan komen en voor het realiseren van de idealen waar wij in geloven.

Elke stem telt. Elke stem brengt ons dichterbij een Europa dat gebaseerd is op vrijheid, democratie en kansengelijkheid. Laten we daarom de handen ineenslaan en samenwerken voor een sterker en beter Europa. Breng Europa naar de straat. Vertel je omgeving dat je gelooft in een Europa dat vooruitstrevend, inclusief en duurzaam is. Dat onmisbaar is om de grote uitdagingen van de toekomst aan te pakken. De toekomst van Europa ligt op 6 juni in onze handen. Na de verkiezingen gaat Europa voor ons aan de slag, maar stel jezelf tot die tijd de vraag: "wat kan ik voor Europa doen?" ■



Floris van der Valk, landelijk voorzitter Jonge Democraten (JD). De JD is een onafhankelijke groep politieke jongeren die zich binnen en buiten D66 inzetten om kansen voor jongeren te realiseren en te garanderen.
jongedemocraten.nl

TERUGBLIK

50 jaar geleden

1974

1974 was een roerig jaar voor D66. Het jaar daarvoor was Hans van Mierlo afgetreden als partijleider en opgevolgd door Jan Terlouw. Onder zijn leiding nam de partij meer afstand van politieke samenwerking met PvdA en PPR. Tijdens de Provinciale Statenverkiezingen van 1974 moest D66 flink inleveren op stemmen. Er werd getwijfeld aan het bestaansrecht en zelfs overwogen om de partij op te heffen.

In de Democraat uit dat jaar zien we een uitnodiging voor de Algemene ledenvergadering op 21 september. Op de agenda: een discussie over de

toekomst van Democraten 66. In een gloedvol betoog van partijvoorzitter Jan ten Brink lezen we dat "het niet opheffen van de partij weinig illusies en wel hoop biedt." In zijn woorden: "Het is een uitdaging om als D66-er verder te leven met nog meer onzekerheid dan waaraan we al gewend waren. D66 bevat nog een potentieel van politiek geïnteresseerden en politiek actieven die voorlopig bij geen enkele andere partij onderdak kunnen." De motie om de partij op te heffen werd verworpen door het congres. D66 bleef bestaan en zou in de jaren daarna weer opkrabbelen.

25 jaar geleden

1999

1999 was opnieuw een bewogen jaar. Bij de verkiezingen van het jaar ervoor leverden we 10 zetels in, er bleven er 14 over. In de formatie zette D66 fractievoorzitter en onderhandelaar Thom de Graaf zwaar in op het correctief referendum, wat uiteindelijk ook in het regeerakkoord werd opgenomen.

Afscheid Hans van Mierlo
Op 23 januari 1999 nam D66-oprichter Hans van Mierlo afscheid van de politiek. Tijdens het voorjaarscongres werd hij tot erevoorzitter van de partij benoemd.

Liberale Internationale
Tijdens het voorjaarscongres pleitte Thom de Graaf voor een Europees asielbeleid. Hij gaf aan dat Nederland en Duitsland onevenredig veel asielzoekers opvingen. Gevolg was

dat D66 toetrad tot de Liberale Internationale; een omstreden besluit vanwege het lidmaatschap van enkele conservatieve groeperingen. D66 werd onder andere lid 'om de koers naar links te trekken', aldus De Graaf in Trouw op 8-2-1999.

Kabinetscrisis
In de nacht van 18 op 19 mei 1999 werd gestemd over de invoering van de mogelijkheid voor een correctief referendum. Het wetsvoorstel kreeg in de Eerste Kamer net niet de vereiste tweederde meerderheid. Voor D66-bewindslieden reden om hun ontslag in te dienen, waarop de overige ministers ook hun portefeuilles ter beschikking stelden. Uiteindelijk werd er een compromis bereikt in de vorm van een Tijdelijke Referendumwet, waarna de ministers terugkwamen op hun ontslagaanvraag. ■

LEDENINFORMATIE

MijnD66: Ledenportaal
Een adreswijziging doorgeven? Aan- of afmelden voor een nieuwsbrief of thema-afdeling? Ga naar MijnD66.nl en beheer je eigen gegevens en voorkeuren. Is jouw emailadres (tevens je gebruikersnaam) gewijzigd? Stuur een mail naar: ledenadministratie@d66.nl

landelijk congres
Het volgende congres is op zaterdag 23 November 2024. Elk lid krijgt voor elk landelijk congres een uitnodiging (per e-mail) toegestuurd. Meer info: d66.nl/congres

meedoen | meedenken
Met onze campagnes, bij jouw lokale afdeling of in een landelijke thema-afdeling of interessegroep: d66.nl/meedoen

donatie | schenken | nalaten
Wil je D66 financieel extra steunen? Informatie over (eenmalig) doneren, (fiscaal aantrekkelijk) schenken en nalaten vind je hier: d66.nl/schenken

D66 Internationaal
Meer weten over ons internationale netwerk? Kijk op: d66.nl/internationaal
Mede-D66'ers in het buitenland vind je via: d66.nl/buitenland

Mr. Hans van Mierlo Stichting
De Van Mierlo Stichting (VMS) is het onafhankelijke wetenschappelijk bureau van D66. Meer informatie over haar activiteiten, onderzoeken en publicaties (zoals tijdschrift *Idee*): d66.nl/vanmierlostichting

algemene informatie (Landelijk Bureau D66)
info@d66.nl | 070 356 60 66

politiek inhoudelijke vragen (Tweede Kamerfractie D66)
WhatsApp: 06 11 91 25 48
Mail: kamervraag@d66.nl





Marietje Schaake (1978) was tussen 2009 en 2019 lid van het Europees Parlement voor D66. Tegenwoordig werkt ze bij het Cyber Policy Center en het Institute for Human-Centered Artificial Intelligence van de Stanford University in de VS.

We kennen je als oud-lid van het Europees Parlement namens D66. Wat doe je sinds je afscheid als parlementariër in 2019? Op Stanford University heb ik me de laatste vijf jaar verdiept in het snijvlak tussen beleid en technologie. Het afgelopen jaar is er daarbij heel veel aandacht voor kunstmatige intelligentie. Het onderzoek dat academici doen, is niet altijd even toegankelijk voor politici en beleidsmakers. Ik probeer ervoor te zorgen dat dat 'gat van begrip' over en weer gedicht wordt.

Hoe zie je internationale samenwerking terugkomen in je huidige werkzaamheden? Mijn werk is volledig vervlochten met internationale samenwerking. Zo adviseer ik de Verenigde Naties, Europese Commissie en nationale regeringen over technologiebeleid. We kijken ook naar de impact van nieuwe technologie op verkiezingen. Denk aan de invloed van het met kunstmatige intelligentie namaken van beeld- of geluidsfragmenten van politici die eigenlijk niet van echt te onderscheiden zijn. Dat vraagt dat mensen met een gezonde argwaan naar informatie kijken, zonder dat we doorslaan en niks meer vertrouwen. Veel van de nieuwe Europese wetgeving die dit probleem aan wil pakken is nog niet van kracht tegen de tijd dat Europeanen naar de stembus gaan. We kunnen met onderzoek nu al helder maken wat er wél kan.

Waar ben je het meest trots op uit je tijd in het Europees Parlement? We hebben bijvoorbeeld een wet kunnen aannemen die de export van spionagetechnologie aan banden legt. Dat is nog niet genoeg, maar het was wel de eerste wet die dit grote probleem echt aanpakte.

Wat is het belangrijkste advies dat je mee wilt geven aan de nieuwe Europarlementariërs? Het is belangrijk dat het brede politieke midden nog beter samenwerkt, omdat de extreme flanken waarschijnlijk zullen groeien. Als je dingen wilt bereiken, moet je als Europarlementariërs dan dus bereid zijn om compromissen te sluiten. Ik hoop dat de D66-fractie een onderscheidend palet aan thema's zal kiezen om mee aan de slag te gaan, en daar horen wat mij betreft internationale betrekkingen en digitalisering zeker bij! ■